

Hakkarainen Kristiina & Kosola Anu
ISYYS ISÄN SILMIN - isien omia kokemuksia isyydestä

Opinnäytetyö
KESKI - POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Joulukuu 2009

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date 18. Dec. 2009	Author Hakkarainen Kristiina & Kosola Anu
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis Fatherhood through in Father`s Eyes - Fathers´ Own Experiences about Fatherhood		
Instructor MA Juha Pekola	Pages 62 + 3	
Supervisor Principal Lecturer Pirjo Forss-Pennanen		
<p>The purpose of this research was to examine fathers´ own experiences about fatherhood. Research examined fatherhood before and after the baby was born, what kind of responsibilities fathers took and received in baby`s care and also what kind of support fathers got.</p> <p>The research had both qualitative and quantitative features. Material was collected by using half structured questionnaire which was aimed at biological fathers whose babies were 0 - 3 - years old. Secondly, the open questions were analyzed by using material - based content analysis.</p> <p>According to research results all fathers had changed after the baby was born. Before, father was only a word but after having the baby fatherhood became more concrete. Furthermore, the baby came first and fathers transferred their own needs to background. Almost all fathers felt that they got plenty of responsibility about in baby`s care and upbringing and also took care of the baby on their own initiative. All fathers who replied felt that they had got some kind of support for the fatherhood. The most common support form that fathers got was social support and secondly financial support from The Social Insurance Institution. Third were material and peer support. The most important support form to fathers was social support and second was peer support. Most of the fathers had got support from child health centre, too, but there were also fathers who experienced that public health nurse ignored them.</p>		

Key words

fatherhood (biological, juridical, psychological and social fatherhood), growing into fatherhood, parenthood, society`s support

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Kokkolan sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö	Aika 18.12.2009	Tekijä/tekijät Hakkarainen Kristiina & Kosola Anu
Koulutusohjelma Sosiaali-alan koulutusohjelma		
Työn nimi Isyys isän silmin - isien omia kokemuksia isyydestä		
Työn ohjaaja Kasvatustieteiden kandidaatti Juha Pekola	Sivumäärä 62 + 3	
Työelämäohjaaja Terveystieteiden Seija Ritamäki		
<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella isyyttä isien näkökulmasta. Tavoitteena oli tutkia isyyttä ennen ja jälkeen lapsen syntymän, sitä millaisissa asioissa isät ottivat ja saivat vastuuta lapsen hoidossa, sekä millaista tukea isät isyyteensä saivat.</p> <p>Tutkimus oli pääasiassa kvalitatiivinen, mutta sen lisäksi siinä on piirteitä kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella, joka oli suunnattu 0-3-vuotiaiden lasten biologisille isille. Avoimet kysymykset analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.</p> <p>Tutkimuksen tulosten mukaan kaikki isät olivat muuttuneet lapsen syntymän jälkeen. Ennen isä oli vain sana, mutta vasta lapsen syntymän jälkeen isyys tuli konkreettiseksi. Lapsen syntymän jälkeen isät siirsivät omat tarpeensa taka-alalle, jolloin lapsi meni kaiken edelle. Lähes kaikki isät kokivat saaneensa riittävästi vastuuta lapsen hoidossa ja kasvatuksessa sekä ottavansa oma-aloitteisesti osaa lapsen hoitoon. Kaikki kyselyyn vastanneet isät olivat saaneet jonkinlaista tukea isyyteensä. Yleisin tukimuoto, mitä isät saivat, oli sosiaalinen tuki. Toisena tuli Kelan rahallinen tuki. Aineellinen ja vertaistuki olivat jaetulla kolmannella sijalla. Sosiaalinen tuki oli isille tärkein tukimuoto ja vertaistuki toiseksi tärkein. Suurin osa isistä koki saaneensa myös neuvolasta tukea, mutta oli niitäkin isä, jotka kokivat jääneensä äidin varjoon.</p>		

Asiasanat

isyys (biologinen, juridinen, psykologinen ja sosiaalinen isyys), isyyteen kasvaminen, vanhemmuus, yhteiskunnan tuki

*Meidän isä kiva on
parrakas tai parraton.*

*Laiha taikka lihava,
meille hän on ihana.*

*Työssään aina touhuten,
autollansa ajellen,
tietä pitkin huristaa,
illoin syliin puristaa*

(tuntematon)

ABSTRACT

TIIVISTELMÄ

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 PERHE JA VANHEMMUUS	3
2.1 PERHEEN KEHITYS	4
2.2 VANHEMMUUDEN ROOLIT	5
2.3 PERHE JA TYÖ	6
3 ISYYS	8
3.1 ISYYDEN MÄÄRITELMIÄ	8
3.2 ISÄTYYPIT	8
4 ISYYDEN HISTORIA	12
4.1 ISYYS 1950 - 1990 -LUVUILLA	12
4.2 ISYYS 2000 -LUVULLA	13
5 ISÄKSI TULEMINEN	14
5.1 ISÄ SYNTYMÄSSÄ	15
5.2 ODOTUSAJAN HAASTEET ISÄLLE	15
5.3 ISÄKSI TULEMINEN FYYSISENÄ JA PSYKKISENÄ KOKEMUKSENA	18
5.4 SYNNYTYKSEEN OSALLISTUMINEN	19
5.5 ISÄ VANHEMPANA	19
6 YHTEISKUNTA PERHEIDEN TUKENA	22
6.1 PERHEVAPAAT	22
6.2 ÄIDIN AVUSTUKSET	23
6.3 ISÄN AVUSTUKSET	23
6.4 MOLEMPIEN VANHEMPIEN YHTEISET AVUSTUKSET	24
6.4.1 VANHEMPAINVAPAA JA HOITOVAPAA	24
6.4.2 KELAN RAHALLINEN TUKI	25
6.5 ISÄT PERHEVAPAIEN KÄYTTÄJINÄ	27
7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	29
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	31
8.1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA JA TEHTÄVÄT	31
8.2 TUTKIMUSOTE JA AINEISTON KERUU	32
8.3 AINEISTON ANALYSOINTI	32
8.4 YLEISTETTÄVYYS JA EETTISYYS	33

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
9.1 SYNNYTYKSEEN OSALLISTUMINEN JA NEUVOLAKÄYNNIT	35
9.2 ISÄN VASTUU LAPSEN HUOLENPIDOSSA	36
9.3 ISIEN SAAMA TUKI	39
9.4 VANHEMMUUDEN ROOLIT	41
9.5 ISIEN JA LASTEN YHTEISET AJANVIETTOHETKET	43
9.6 HOITOVAPAAN HYÖDYNTÄMINEN	44
9.7 MIEHEN MUUTTUMINEN ISYYDEN MYÖTÄ	45
9.8 ISYYDEN PARAS ANTI	46
9.9 VAPAA SANA	47
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	48
10.1 MITEN OLET MUUTTUNUT LAPSEN SYNTYMÄN JÄLKEEN?	48
10.2 MILLAISISSA ASIOISSA OTAT JA SAAT VASTUUTA LAPSESI HOIDOSSA?	49
10.3 MILLAISTA TUKEA SAAT ISYYTEESI?	50
11 POHDINTA	52
12 LOPUKSI	56
LÄHTEET	57
 LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kuvittele käveleväsi kaupungilla. Ostat tutulta jäätelökioskilta mansikkatötterön ja istahdat syömään sen läheiselle puistonpenkille. Katselet hiljaa ympärillesi. Mitä haaveilet näkeväsi? Lapsia leikkimässä isiensä kanssa hiekkalaatikolla? Lapsen juoksevan isäänsä karkuun? Lapsen hokevan innoissaan: ”isä, isä, katso!”? Havahdut todellisuuteen ja huokaat syvään. Isiä ei näy missään. Heität roskasi roskakoriin ja lähdet takaisin kotiin päin. Haaveilet, että vielä jonnain päivänä isät olisivat tasa-arvoisia vanhempia äitien rinnalla.

Aikaisemmin isyyttä on käsitelty lähinnä juhlapuheissa ja psykoanalyttisissa kirjoituksissa, mutta nykyään isyys on jo enemmän arkipäivää. Isyys ja isänä oleminen ovatkin tänä päivänä melkoisten mullistusten pyörteissä. Isyys on ollut hukassa, se on vähentynyt ja lisääntynyt. (Eräranta 2006; Huttunen 2001, 6 - 7.) Tämän vuoksi olisi löydettävä uusia ajattelutapoja ja hyväksytyjä uusia isyysjärjestelyjä, jotta miehet voisivat mullistuksien keskellä löytää itsensä sitoutuneen isän. Huttusen mukaan miehissä on paljon isyyspotentiaalia, jolla on taipumusta jäädä pimentoon, mutta joka sopivalla tuella voi puhjeta kukkaan. (Huttunen 2001, 7.)

Lapsen myötä miehestä tulee isä, jolloin tuore isä saa koko elämänsä pituisen haasteen ja yhden miehen haastavimmista rooleista. Isyyteen kasvaminen jatkuu läpi elämän ja se syntyy eletystä elämästä iloiseen ja vaikeuksineen. On tärkeää ottaa huomioon, että ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa olla isä. (Juvakka & Viljamaa 2002, 7, 9.)

Jotta miehet saisivat kaiken mahdollisen tuen isyyteensä, on yhteiskunta tarttunut toimeen. Isien mahdollisuutta jäädä hoitovapaalle on parannettu, sillä vuoden 2007 alussa tuli voimaan perhevapaaudistus. Uudistus lisäsi joustavuutta isien kohdalla niin, että nyt isät saavat vapaasti valita vanhempainvapaan ajankohdan 14 kuukauden sisällä lapsen syntymästä. Isille tuli myös niin sanottu isäkuukausi. (Sosiaali- ja terveysministeriö & Euroopan sosiaali- ja rakennerahasto a; Sosiaali- ja terveysministeriö & Euroopan sosiaali- ja rakennerahasto b.) Ennen uudistusta, vuonna 2005, isät käyttivät vain 5,4 % maksetuista isyys- ja vanhempainra-

hapäivistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008). Prosenttilukua nostaakseen sosiaali- ja terveysministeriö järjesti yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa kampanjan aikavälillä toukokuu 2007 - huhtikuu 2008. Sen tarkoituksena oli sukupuolten tasa-arvon edistäminen työelämässä ja naisten työmarkkina-aseman vahvistaminen. Kampanjalla haluttiin erityisesti kannustaa isiä vanhempainvapaiden ja muiden perhevapaiden pitämiseen. (Soprano Oyj 2007 - 2008.)

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella isyyttä isien näkökulmasta. Tavoitteena on tutkia isyyttä ennen ja jälkeen lapsen syntymän; sitä, millaisissa asioissa isät ottavat ja saavat vastuuta lapsen hoidossa, sekä millaista tukea isät isyyteensä saavat. Tutkimuksemme kohde-ryhmänä ovat 0-3 -vuotiaiden lasten biologiset isät.

Isän rooli, huolenpito ja läsnäolo ovat lapselle yhtä tärkeitä kuin äidinkin. ”Sinä sait lapsen. Nyt on lapsesi vuoro saada sinut!” (Sosiaali- ja terveysministeriö & Euroopan sosiaali- ja rakennerahasto a).

2 PERHE JA VANHEMMUUS

Vanhemmuus on kaksisuuntainen prosessi. Se on huolenpitoa lapsesta, se merkitsee väistämättä syvällekyviä muutoksia aikuisen omassa persoonallisuudessa. Äidiksi tultuaan nainen ei ole enää koskaan sama kuin ennen, eikä mies ole entisensä tultuaan isäksi. Vasta esikoisen synnyttyä he tietävät, kun joku on heistä täysin riippuvainen. Äitiyden tai isyyden sopimusta ei voi sanoa ikinä irti. (Sinkkonen 2008, 13.)

Perheeksi tuleminen ja vanhemmuuteen kasvaminen ovat yksi elämän vaativimmista tehtävistä. Lapsi mullistaa elämän tavalla, jota ei ennen lapsen syntymää välttämättä osaa edes kuvitella. Vanhemmat voivat kokea neuvottomuutta, pelkoa, huolta tai jopa syyllisyyttä, kun he tasapainottelevat ajan ja väsymyksen kanssa. (Bardy 2002, 39, 42; Esko 1984, 51 - 52.) Äidin ja isän roolit eivät välttämättä synny itsestään, vaan ne vaativat opettelua ja totuttelua. Jokainen vanhempi etsii omaa tapaansa olla vanhempi. Jokainen tekee omat virheensä ja voi oppia niistä. (Rautiainen 2001, 18.) Suhde lapseen ja varmuus vanhempana muodostuvat kuitenkin elämällä lapsen kanssa. Vanhemmat opettavat lastaan, mutta myös lapsi opettaa vanhempiansa. (Bardy 2002, 41.)

Jokainen tuore vanhempi tuo omaan vanhemmuuteensa lapsuudenkotinsa kasvatustyylin ja tunnelman, joka siirtyy omaan perheeseen sellaisenaan, muokattuna tai luotuna kokonaan uudeksi. Paitsi omat vanhemmat, myös ympäristö ja elinolot vaikuttavat tuoreisiin äitiin ja isään. (Bardy 2002, 40 - 41.) Käsitukset hyvästä vanhemmuudesta, perheestä ja kodista ovat siis jokaiselle yksilöllisiä (Kolbe 2002, 215).

Vanhempien tehtävänä on antaa lapselle sellaiset elämän avaimet, että lapsi selviytyy tulevaisuudessa itsenäisesti. Tulevilla vanhemmilla on yleensä käsitys lapsen tuomasta vastuusta, mutta siitä huolimatta todellisuus on kuvitelmaa rankempaa. Vanhemmilla on toiveita ja kuvitelmia lapsesta ennen lapsen syntymää, mutta myös sen jälkeenkin. Kun lapsi kasvaa ja hänen persoonallisuutensa alkaa muokkautua, voi vanhempien mielikuvat ja haaveet lapsesta törmätä lapsen todelliseen persoonaan. Tämä törmäyskurssi vaatii vanhemmilta kärsivällisyyttä ja kypsyyttä kohdata uusi todellisuus. (Sinkkonen 2008, 22 - 23, 28 - 29.) On monia

erilaisia tapoja olla vanhempi. Toiset vanhemmat opettelevat tuntemaan ja tunnistamaan lapsen tavat ja temperamentin. Heidän vuorovaikutuksensa lapsen kanssa on sujuvaa ja he osaat tunnistaa lapsen tarpeet. (Sinkkonen 2008, 29.) Sen sijaan toiset vanhemmat käyttävät lastansa omien lapsuudenhaavojensa parantelemiseen. He eivät tunnista eivätkä kuuntele lapsen tarpeita, vaan vanhempien omat pettymykset ja nöyryytykset pitävät vanhemmat tiukasti kiinni omassa menneisyydessään. Lapsi on niin sanottu liikavarvas vanhemman persoonallisuudessa, jolloin lapsen oma persoonallisuus tukahdutetaan. (Bardy 2002, 42; Sinkkonen 2008, 29.)

2.1 Perheen kehitys

Ennen lapset kasvatettiin koko kylän voimin ja lapset ottivat osaa yhteisön työtehtäviin. Lapset merkitsivät vanhemmilleen turvaa ja heistä kasvatettiin oman työn jatkajia. (Korhonen 2002, 63.) Sotien jälkeen perhekoot kuitenkin pienentyivät. Yhteisöjen hajottua ja kylien pienennettyä, perheestä tuli oma pieni yksikkönsä. Perheenjäsenet turvautuivat toisiinsa ja yhteisöllisyys menetti pikkuhiljaa merkitystään. Perheen yksityistymisen myötä vanhemmat halusivat suojella lapsiaan kaikelta pahalta, kuten rahapeleiltä ja väkivallalta. Lapsi nähtiin aikuisena vasta sitten, kun hän oli suorittanut opintonsa. (Karisto & Takala 1990, 107, 110, 126.)

1960-luvulla alkoi perinteisen perhemallin kyseenalaistaminen. Perhe-elämää tiukasti rajoittavat säännöt ja normit alkoivat nujertua ja aiemmin paheksutut elämäntavat alkoivat yleistyä. Uusi elämäntapa, avoliitto, nähtiin irtiottona aikaisemmasta elämäntavasta ja sitä perusteltiin sillä, että parisuhde ei tarvitse ulkopuolisten hyväksyntää. (Jallinoja 1984, 63; Väestöliitto 2004, 11.) Ensisynnyttäjät olivat 1970-luvulla keskimäärin noin 23-vuotiaita (Miettinen & Rotkirch 2008, 11).

Tänä päivänä perheen perustamisikä on noussut. Miehet tulevat isäksi keskimäärin noin 30-vuotiaina ja naiset äidiksi noin 28-vuotiaina (Juvakka & Viljamaa 2002, 10; Paajanen 2006, 8; Väestöliitto 2004, 14). Perheen perustamisiän nousuun ovat vaikuttaneet halu nähdä maailmaa, halu kouluttautua, hankkia työ ja toimeentulo (Juvakka & Viljamaa 2002, 10; Miettinen ym. 2008, 7; Paajanen 2006, 8; Väestöliitto 2004, 14). Väestöliiton Väestöpoliittisesta ohjelmasta (2004) käy ilmi, että avoliittojen määrä on 24 prosenttia kaikista avo- ja avioliit-

toista. Avoliitot ovat lisääntyneet ja yli 50 prosenttia ensimmäisistä lapsista syntyykin avoliitossa. (Väestöliitto 2004, 6.)

Nykyään vanhemmat elävät monenlaisten vaatimuksien ristiaallokossa. Informaatiota lasten kasvatuksesta tulee ”joka tuutista”; radiosta, televisiosta ja sanomalehdistä. Kaiken tämän tiedon keskellä vanhemmat ovat hämillään siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. (Kinnunen & Rönkä 2002, 4; Korhonen 2002, 65.) Vanhemmat tuntevat voimattomuutta ja riittämättömyyttä niin kotona kuin töissäkin (Järvinen & Kolbe 2002, 12). Yhteiskunnassa niin sanotut miehiset etuoikeudet (kaljaillat, harrastukset ja työ) nähdään hyvän vanhemmuuden esteenä, mutta niin sanottujen naisten asioiden (puhtauden ylläpito, tapakasvatus, huolenpito ja läsnäolo) tekemisestä ja tekemättä jättämisestä arvostellaan naisia. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että julkisuudessa äitiys ja isyys näyttäytyvät mustavalkoisena: on joko hyvä tai huono, poissa tai osallistuva. (Jokinen 2002, 81, 84.)

2.2 Vanhemmuuden roolit

Vanhemmilla on erilaisia rooleja ja roolit voivat vaihdella tilanteen ja ihmisen luonteen mukaan. Vanhemmalla voi olla myös monta roolia kerralla. Näitä vanhemmuuden rooleja ovat elämän opettaja, rakkauden antaja, huoltaja, rajojen asettaja ja ihmissuhdeosaaja. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999.) (LIITE 1.)

Elämän opettajan rooli pitää sisällään sosiaalisten taitojen ja tapojen opettamisen. Lapsi omaksuu jo pienenä vanhemmiltaan arvot, asenteet ja moraalin, ja näitä oppeja peilaamalla lapsi luo suhteita ympärillään oleviin ihmisiin. Rakkauden antaja rakentaa lapsen itsetuntoa ja itseluottamusta. Tämä rooli opettaa rakastamaan paitsi muita, myös itseään. Rakkauden antajana vanhempi lohduttaa, hellii ja suojelee lasta sekä hyväksyy lapsen sellaisena kuin hän on. Huoltajan roolissa oleva vanhempi pitää yllä arkirutiineja ja säännöllistä perhe-elämää. Hän ruokkii, vaatettaa, hoitaa ja antaa lapselle virikkeitä. Rajojen asettaja takaa lapselle turvallisen elinympäristön ja pitää huolta, että sääntöjä ja sopimuksia noudatetaan. Ihmissuhdeosaaja opettaa lasta tunnistamaan omat tarpeensa ja ilmaisemaan ne ääneen. Ihmissuhdeosaaja-vanhempi kuuntelee, kannustaa ja keskustelee lapsensa kanssa. (Helminen & Iso-Heiniemi 1999, 24 - 29.)

Edellä mainitut roolit ovat vanhemmuuden roolikartasta, jota käytetään työvälineenä esimerkiksi perhetyössä. Roolikarttaa käytetään ennaltaehkäisevään, kuntouttavaan ja korjaavaan työhön ja sen tarkoituksena on virittää keskustelua vanhemmuudesta ja hahmottaa vanhemmuuden eri osa-alueita. (Helminen & Iso-Heininiemi 1999, 11, 16.)

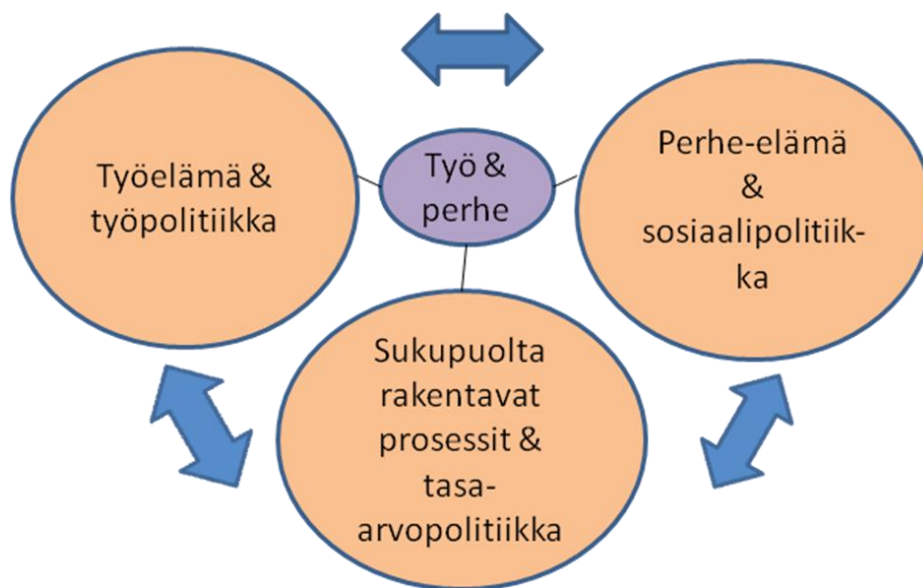
2.3 Perhe ja työ

Ihmiset haluavat sekä perheen että työn. Työtä pidetään tärkeänä, koska se antaa mahdollisuuden toteuttaa itseään, saavuttaa tavoitteita, ottaa vastuuta ja saada onnistumisen kokemuksia. Perheeltä halutaan sen sijaan rakkautta, vuorovaikutusta, kumppanuutta ja turvallisuutta. (Kinnunen & Mauno 2002, 101.) Viime vuosina on keskusteltu paljon työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta. Tasapainottelu perhe- ja työelämän palapelissä on vaikeaa, sillä työmarkkinoiden koveneva kilpailu, uralla eteneminen ja työpaikan säilyttäminen verottavat perheen yhteistä aikaa. (Bardy 2002, 46; Järvinen & Kolbe 2002, 10; Kinnunen & Mauno 2002, 99; Korhonen 2002, 73; Lammi- Taskula & Salmi 2004, 30 - 31, 34; Salmi 2004a, 1.) Tämä näkyy siinä, että kahdeksan tunnin työpäivät ovat vähentyneet miesten keskuudessa ja lapsiperheiden isät tekevät eniten ylitoita. Sekä miehet että naiset ovat keskimäärin yhtä sitonnaisia työhönsä, mutta vieläkin perheen merkitys korostuu enemmän naisten keskuudessa kuin miesten. (Bardy, Salmi & Sauli 2004, 26; Kinnunen & Mauno 2002, 99 - 100.)

Työnantajalla ja vanhemmalla on kummallakin omat odotuksensa hyvästä työntekijästä ja vanhemmasta. Vanhemmat kokevatkin, että heitä syyllistetään, olivatpa he töissä tai kotona. Jos vanhemmat ovat töissä ja lapset hoidossa, vanhempia syytetään työsitonnaisuudesta ja uran laittamisesta perheen edelle. Jos taas äiti jää kotiin lasten kanssa, äitiä ojennetaan perinteiseen roolimalliin mukautumisesta. (Sinkkonen 2008, 19.) Sinkkosen (2008) sanoin: ”Teki miten päin tahansa aina tulee pisto sydämeen.”

Työ-elämän ja perheen yhteensovittaminen on kolmikenttäinen ulottuvuus. Ensimmäinen kenttä on työelämä ja työpolitiikka, johon sisältyvät muuttuvat työaikajärjestelyt (esimerkiksi joustavat työajat, työajan lyhentäminen ja osa-aikatyö) ja muuttuva työn organisointi (esimerkiksi työsuhteiden erilaistuminen). Toinen kenttä on perhe-elämä ja sosiaalipolitiikka, johon sisältyvät pienten lasten hoito (esimerkiksi päivähoito ja perhevapaat) ja muiden huolenpitoa tarvitsevien hoidon järjestäminen (esimerkiksi pienet koululaiset). Kolmanteen kenttään

kuuluvat sukupuolta rakentavat prosessit ja tasa- arvopolitiikka (naisten asema työmarkkinoilla ja miesten asema perheessä). Kun halutaan tarkastella työn ja perheen yhteensovittamista, ei voida keskittyä vain yhteen kenttään kerrallaan. On laajennettava näkökulmaa ja huomattava, että kaikki kolme kenttää vaikuttavat toisiinsa. (Salmi 2004a, 2 - 3.) Esimerkiksi työnantaja näkee vain työntekijän, eikä ihmistä, jonka elämään kuuluu muutakin kuin työ. Työnantaja ajattelee siis kapea- alaisesti: työn työnä ja perheen perheenä, vaikka näitä kahta ei todellisuudessa voi täysin erottaa toisistaan. (Salmi 2004b, 11). (KUVIO 1.)

KUVIO 1. Työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisen kentät (Salmi 2004a, 3.)

3 ISYYS

1960-luvulla isyydestä ei keskusteltu, koska kaikki luulivat tietävänsä, kuka tai mikä isä on, mitkä ovat isän tehtävät ja millainen on hyvä isä (Huttunen 2001, 13). Nykyään isyyden käsite on kuitenkin laajentunut niin, että voimme puhua isyyden määritelmistä: biologisesta, juridisesta, sosiaalisesta ja psykologisesta isyydestä. Nämä isyyden määritelmät voivat yhdistyä yhdessä ja samassa miehessä eri tavoin. (Huttunen & Sevon 2002, 75.) Eri määritelmien lisäksi on olemassa erilaisia isätyyppejä (Juvakka & Viljamaa 2002, 23).

Tutkimuksessamme tarkoitamme isyydellä biologista isyyttä.

3.1 Isyyden määritelmiä

Biologinen isyys käsittää isän ja lapsen välistä biologista ja perinnöllistä suhdetta. Lapsella voi olla vain yksi biologinen isä. Vaikka lapsi ja isä eivät olisi tekemisissä keskenään, on biologinen isä aina osa lapsen elämää, sillä isän geenit ovat osa lasta. Juridinen eli laillinen isyys tarkoittaa sitä, että isällä on lain edessä velvollisuuksia ja oikeuksia lasta kohtaan. Juridisen isyyden voi saavuttaa avioliiton, isyyden vahvistamisen ja tunnustamisen sekä adoption kautta. Sosiaalisella isyydellä tarkoitetaan isää, joka asuu samassa taloudessa lapsen kanssa ja jakaa arjen hänen kanssaan. Sosiaalinen isä siis hoivaa ja pitää huolta lapsesta. Tämä isyys ei vaadi biologista sidettä lapseen. Psykologinen isyys on tunnepohjaista ja se lähtee lapsesta käsin. Kiintymyssuhde on avainsana puhuttaessa psykologisesta isyydestä. Kiintymyssuhteen perustana on turvallisuus ja luottamus lapsen ja psykologisen isän välillä. (Huttunen 2001, 58 - 64.)

3.2 Isätyypit

Osa isistä panostaa täysillä perheeseen ja toisille isyys on lähinnä perheen elättämistä. Näiden edellä mainittujen isätyyppien väliin mahtuu paljon erilaisia isiä. On siis olemassa niin monenlaista tapaa olla isä kuin on miehiäkin. (Juvakka & Viljamaa 2002, 9.) Isyyttä voi hahmot-

taa eri isätyyppien kautta sekä olemalla oma itsensä. (Juvakka & Viljamaa 2002, 23). Juvakka ja Viljamaa (2002) jakavat isät seitsemään eri isätyyppiin, joita ovat kivaisä, kurinpitäjäsä, uraisä ja poissaoleva isä, välinpitämätön isä, pehmoisä, kilpailijäsä sekä ajattelijäsä.

Kivaisä haluaa itseään kutsuttavan jollain muulla nimellä kuin isä. Hän on lapsilleen ennemminkin kaveri kuin isä ja harrastaa heidän kanssaan kaikkea mahdollista. Kivaisä ei halua toteuttaa jäykästi isän roolia vaan nauttii vapaudestaan, eikä rasita itseään turhilla säännöillä. Hän vierittää ovelasti vastuun kumppanilleen, kun lasten tekemisiä pitää rajoittaa. Tästä seuraa, että lapset saavat mielikuvan, että äiti tekee kaikki ikävät päätökset perheessä. Isän tulisi kuitenkin ottaa vastuuta ja uskaltaa kieltää lapsia ilman syyllisyyttä. Lapsien kieltäminen ja tiukkana oleminen ei ole epäonnistumista isänä, vaan oikeissa tilanteissa ja oikeissa suhteissa pettymykset ovat tärkeitä lapsen persoonallisuuden ja minäkuvan rakennusaineita. Tällaisella kivaisällä voi olla loistavat suhteet lapsiin, sillä isä nauttii hulluttelusta ja taantumisesta lapsen tasolle. (Juvakka & Viljama 2002, 23 - 24.)

Kurinpitäjäsä saattaa toistaa oman isänsä mallia eli toimia perheen kurinpitäjänä, kuten hänen isänsä. Tämän isätyypin mukaan lapset saa pidettyä ruodussa kurilla ja nuhteella ja äiti yleensä vahvistaa tätä isän roolia antamalla hänelle rankaisutehtävät. Kurinpitäjäsä haluaa arvostusta, mutta pettyy, kun lasten arvostus perustuukin pelkoon eikä kunnioitukseen. Yleensä isän ollessa lähettyvillä lapset käyttäytyvät nuhteettomasti, mutta isän poissa ollessa lapset tekevät kolttosiaan vapaasti. Kurinpitäjäsä luulee tietävänsä asioiden oikean laidan, mutta tästä huolimatta hänen on annettava lapsen yrittää itse ja tehdä omat virheensä. Isän haasteena on siis antaa lapsen ajatella itse ja oppia luottamaan hänen omiin kykyihinsä ratkaista ongelmia. (Juvakka & Viljamaa 2002, 24 - 25.)

Uraisä ei yleensä suunnittele lapsen hankkimista vaan kumppanin raskaus tulee yllätyksenä. Tätä isää ei kotona juuri näy, koska hän matkustaa töiden vuoksi ympäri Suomea ja maailmaa. Uraisä tuo taloudellisen turvan perheeseen, eivätkä lapset ja kumppani sen vuoksi pahastu, vaikka isä olisi töiden takia välillä pitempiäkin aikoja poissa. (Juvakka & Viljamaa 2002, 25.)

Isä, joka on liian kiinni töissään, ei pysty olemaan läsnä lapsille. Uhkana tässä on se, että lapset jäävät isättömiksi, vaikka isä asuisikin kotona. Jotta lapsille välittyisi tunne, että isä välittää heistä, isän tulee antaa vapaa-aikaansa perheelleen ja panostaa lapsiinsa edes pienen hetken joka päivä. Uraisän tulisi miettiä, mikä elämässä on tärkeintä; menot ja ura vai oma perhe ja lapset. Töitä ehtii tehdä elämänsä aikana jopa liiankin kanssa, mutta lapset ovat lapsia vain kerran. (Juvakka & Viljamaa 2002, 26.)

Poissaoleva isätyyppi ei välttämättä aina tarkoita fyysistä poissaoloa, vaan poissaolo voi olla myös psyykkistä. Psyykkisesti poissaoleva isä on fyysisesti läsnä, mutta henkisesti lasten on vaikea saada isään yhteyttä. Isä ei kuuntele lapsiaan eikä pahemmin huolehdi heistä eikä heidän tarpeistaan. Tästä riippumatta nämä isät pitävät huolta perhesuhteistaan kohtalaisen hyvin. (Rönkä & Rönkä 1994, 227.)

Välinpitämätön isä muistuttaa kivaisä-tyyppiä, mutta eroaa siinä, että välinpitämätön isä on niin sanottu Peter Pan, joka ei halua kasvaa aikuiseksi. Välinpitämätön isä karttaa loistavasti vastuuta, mutta tekee mielellään mukavia asioita. Aikuisuuteen liittyvä vastuu hirvittää tätä isää ja jos vastuuta näyttää kasaantuvan liikaa, hän keplottelee taitavasti itsensä tilanteesta ulos. Tämä isä on myös taitava vakuuttamaan perheen äidin hänen hyvistä kyvyistään toimia isänä. Vanhempina hänen lastensa on vaikea ymmärtää, kuinka vastuuton heidän isänsä on, koska pienenä lapset ovat nähneet vain isän aurinkoisen ja leikkisän puolen. (Juvakka & Viljamaa 2002, 26; Kauhanen 1998, 12.)

Pehmoisä on aidosti läsnä lasten elämässä. Hän panostaa isyyteen ja miettii omaa tapaansa olla isä. (Juvakka & Viljamaa 2002, 27; Kauhanen 1998, 12.) Vaikka koti-isäksi jääminen ei olisi taloudellisesti mahdollista, haaveilee tämä isä silti koti-isyydestä. Tämä isätyyppi on niin sanotusti kodin hengetär, jolta sujuu niin kokkaukset, viherpeukalohommat kuin siivouskin. Hän lukee innokkaasti kasvatusoppaita ja keskustelee kasvatusasioista asiantuntevasti kumppaninsa ja ”hiekkalaatikkovanhempien” kanssa. (Juvakka & Viljamaa 2002, 27.)

Kilpailijaisä on vakuuttunut siitä, että hänen lapsensa ovat lahjakkaampia kuin muut, esimerkiksi urheilussa. Isällä on yleensä selkeä suunnitelma lapsen tekemisistä syntymästä aina aikuisikään asti. Esimerkiksi isä on päättänyt valmiiksi lapsen harrastuksen ja ammatin. Kilpailijaisälle on tärkeää, miltä hän ja hänen perheensä näyttävät ulkopuolisille. Isä on tarkka ulkonäöstään ja hankkii vain merkkituotteita ja arvostaa naisissakin ulkoisia avuja, kuten kau-

neutta, merkkivaatteita ja kalliita koruja. Kilpailijaisä voi olla ylpeyden aihe lapselle, sillä isä suoriutuu melkein kaikista lajeista ja tehtävistä lähes moitteettomasti. (Juvakka & Viljamaa 2002, 27 - 28.)

Ajattelijaisän arvojärjestyksessä lapsi ja hänen tarpeensa tulevat aina ensin, isän omat tarpeet vasta sen jälkeen. Tämä isä ei usko valmiisiin kasvatusmalleihin eikä pidä helpoista ratkaisumalleista, vaan haluaa haastaa itsensä ja oppia kokemuksistaan. Hän osaa ottaa kritiikistä opikseen eikä ole puolustuskannalla, sillä jokaisessa tilanteessa moitteettomasti toimivaa tapaa ei ole olemassa. Ajattelijaisä heittäytyy lapsen maailmaan ja luo ilmapiirin, jossa ei ole pelkoa eikä alistamista. (Juvakka & Viljamaa 2002, 28 - 29.)

4 ISYYDEN HISTORIA

4.1 Isyys 1950 - 1990 -luvuilla

1950-luvulla oli vallalla herrasmies- ja ritarillisuusperiaate. Tällöin miehet itse määrittivät omaa vastuutaan suhteessa naiseen, parisuhteeseen ja omaan isyyteen. Yhteiskunta ei pitänyt suopeana, jos kunniallinen mies ei hoitanut velvollisuuksiaan tulevana isänä ja puolisona. Tämän vuoksi sivistyneet miehet vastasivat aina teoistaan ja naivat raskaaksi saattamansa naisen, vaikka eivät välttämättä edes rakastaneet naista tai syntyvää lastansa. Vielä viime vuosikymmeninä isällä oli valta-asema lapsiinsa ja he olivat miehen reviiriä. Voidaan jopa sanoa, että isä omisti lapsensa eikä isyyden jakaminen muiden miesten kanssa tullut kysymykseenkään. Isät kuuluivatkin kiinteästi perheeseen huolimatta siitä, että he tekivät paljon töitä metsissä ja pelloilla. (Huttunen 2001, 151 - 152.) Vaikka isä ei siis fyysisesti ollut paikalla, isän ”henki” oli aina läsnä. Äiti saattoikin muistuttaa lapsiaan: ” Odottakaahan, kun isä tulee...!” Näinä aikoina isyys liittyi lähinnä miehisyteen eikä isän ollut soveliaasta osallistua lasten hoitoon. (Huttunen 2001, 151 - 152; Korhonen 2002, 63.)

Kun nais- ja tasa-arvoliikkeet nostivat päätään ja kaupungistuminen alkoi 1960 - 1970 - luvuilla, miehen rooli perheessä kuitenkin muuttui. Kaupungistumisen myötä äidit alkoivat siirtyä yhä enemmän työelämään, jonka seurauksena isän oli osallistuttava kotitöihin ja lasten kasvatukseen. (Huttunen 2001, 163 - 164; Jokinen & Saaristo 2006, 208; Sommer 1984, 16 - 17; Vuori 2003, 51.) Tämän vuoksi perheen sisäiset roolit eivät olleet enää yksiselitteisiä, vaan isästä tuli niin sanottu avustava isä. Isän muuttuva rooli ei ollut miehille mieleen ja he tekivätkin ”vaimon hommia” vain pyydettyinä ja poikkeustilanteissa. Silloinkin miehet odottivat jotain vastapalvelusta. (Huttunen 2001, 164 - 165; Rönkä & Rönkä 1994, 227.)

Perhepoliittiset kansalaisjärjestöt nimesivät 1980-luvun ”isän vuosikymmeneksi”. Tämä vuosikymmen ei korostanut enää pelkästään äitiyttä vaan isä koettiin yhä tärkeämmäksi. Lain-säädännössä siirryttiin enemmän äitiyttä määrittävistä laeista vanhempien velvollisuuksia ja

oikeuksia koskeviin lakeihin sekä isien oikeuksiin, esimerkiksi isyyslomaan. (Vuori 2003, 51 - 52.)

4.2 Isyys 2000 -luvulla

2000-luvun isät elävät erilaisessa maailmassa kuin heidän omat vanhempansa. Nykyään on tavallista, että molemmat vanhemmat käyvät töissä kodin ulkopuolella ja lapset ovat päivähoitossa. Miehillä tämä merkitsee kasvatus- ja kotitöiden vastuun jakamista yhdessä kumppaninsa kanssa. Näin ollen miehen ja naisen roolien rajat ovat hämärtyneet entisestään ja isä on alettu näkemään tasavertaisena vanhempana ja kasvattajana. (Juvakka & Viljamaa 2002, 10 - 11.)

Tulevan uuden isyyskulttuurin myötä tulevat niin sanotut uudet isät, jotka suhtautuvat isyyteen yhtä tunnollisesti kuin äidit äitiyteen. He osallistuvat äidin rinnalla yhä enemmän koti-töihin, lasten hoitoon ja kasvatukseen. (Huttunen 2001, 163, 168; Kauhanen 1998, 13; Rönkä & Rönkä 1994, 62.) Tällaisia aktiivisia isiä kutsutaan niin sanotuiksi osallistuviksi isiksi. Huttusen (2001) mukaan professori ja tutkija Michael Lamb määrittelee osallistuvan isän keskeiseksi yläkäsitteeksi vanhemmuuteen sitoutumisen ja yläkäsitteen hän jakaa vielä kolmeen osa-alueeseen: vuorovaikutus, saatavilla olo ja vastuunotto. Lamb tarkoittaa vuorovai- kutuksella isän aktiivista yhdessäoloa lapsen kanssa, johon kuuluu esimerkiksi pelit, leikit ja keskustelut. Tällöin isä keskittyy kokonaan lapseen eikä jaa aikaa muiden asioiden kesken. Lambin mukaan saatavilla olosta puhutaan silloin, kun isä on henkisesti lapsen saatavilla, vaikka hänen päähuomionsa olisikin muualla, kuten esimerkiksi television katselemisessa. Sitä miten paljon ja missä määrin isä käyttää aikaansa lapseensa ja häntä koskevien asioiden huolehtimiseen on Lambin sanoin vastuunottoa. Siihen liittyy isän pohdinnat, suunnittelut ja valmistelut lapsen päivittäisissä asioissa, kuten esimerkiksi päivähoitopaikkaan vieminen ja hakeminen. (Huttunen 2001, 168 - 169.)

5 ISÄKSI TULEMINEN

Nykyään miehet pohtivat paljon isäksi tulemistä eivätkä suostu automaattisesti puolison ehdottamaan ajankohtaan perheen lisäyksestä. On tärkeää keskustella raskausaikana yhdessä molempien odotuksista ja haluista, jotta ne eivät tulisi yllätyksenä lapsen synnyttyä. (Likitalo 2008, 41 - 42.) Äiti ja isä kokevat yleensä raskausajan eri tavalla. Naisille vanhemmaksi tulo on paljon konkreettisempaa kuin miehille, koska nainen tuntee vauvan kasvun kehossaan eli raskausaika on paitsi henkinen myös fyysinen kokemus. Naisella äidiksi tuleminen on tasais- ta nousua raskaaksi tulon tiedosta lähtien aina synnytykseen asti ja siitä eteenpäin. Miehille sen sijaan isäksi tulo ei raskausaikana ole niin fyysinen kokemus, koska tuleva vauva ei ole heissä fyysisesti kiinni ja kulje mukana. Isyys tulee miehelle todellisemmaksi vasta lapsen syntymähetkellä. (Falck 2009, 18; Hirvonen 2002, 13; Juvakka & Viljamaa 2002, 12; Paajanen 2006, 26; Penttinen 2004, 107 - 108; Rikama 2008, 80; Sinkkonen 1998, 85, 90.)

Miehet valmistautuvat isyyteen käytännön asioiden kautta, esimerkiksi vaihtamalla perheen auton ja kokeilemalla turvaistuimen laittoa, remontoimalla kotia tai selaamalla lastenvaunu- kuvastoa (Falck 2009, 18; Sinkkonen 1998, 56). Miehet myös alkavat vähentää omia meno- jaan odotusaikana ilman, että kumppanin tarvitsee sitä edes toivoa. Odottavalla äidillä on suuri rooli siinä, kuinka paljon tulevat isät saavat osallistua vauvan odotukseen. Esimerkiksi tulevan isän voi ottaa mukaan neuvolakäynneille, joissa onkin alettu viime vuosina kiinnittä- mään huomiota myös isään. Isän mukana olo neuvolassa voi silti olla haasteellista, sillä toi- minta on edelleen kovin äitikeskeistä. (Falck 2009, 18 - 19.) Haasteellisuutta lisää se, että odotuksesta, vauvoista ja vanhemmuudesta puhutaan usein ”naisten kielellä” (Likitalo 2008, 42; Töllinen 2008).

Raskaus on kuukausien pituinen matka vanhemmuuteen. Näiden yhdeksän kuukauden aikana tulevaan isyyteen valmistautuminen voi herättää tunteita laidasta laitaan. (Esko 1984, 52, 53; Hirvonen 2002, 14.)

5.1 Isä syntymässä

Motiivit isäksi tulemiselle ovat hyvin erilaisia. Yhdelle motiivi voi olla suvun jatkaminen, toiselle sosiaalisen arvostuksen nostaminen ja kolmannelle miehisen identiteetin vahvistaminen. Sosiaalisen aseman kannalta isyys toi lisäarvoa perheen, suvun ja toisten miesten silmissä sekä vahvisti identiteettiä ja osoitti, että mies ei ole mikään ”tuhkamuna”. Nykyään yhteiskunnan ja perhe-elämän muutokset ovat kuitenkin vieneet pohjaa näiltä yllä mainituilta motiiveilta ja sen sijaan, että korostettaisiin biologista alkuperää, tärkeämpää on suhteen laatu lapseen. (Huttunen 2002, 127 - 128.)

Miehet kasvavat ajatukseen isyydestä eri tahtia. Toiset haaveilevat isyydestä kauan, kun taas toiset eivät vielä pitkän yhdessäolon jälkeenkään halua lapsia. Lapsi voidaan nähdä parisuhteen lujittajana, mutta tulevilla isillä on tapana ajatella perheen taloudellista tilannetta lapsen myötä, eli sitä, riittävätkö rahat lapsen kasvattamiseen. (Sinkkonen 2003, 262.)

5.2 Odotusajan haasteet isälle

Tuleva äiti on ehtinyt pohtia raskauden mahdollisuutta poisjääneiden kuukautisten ja muiden oireiden vuoksi, ja siksi uutinen vauvasta saavuttaa ensimmäisenä äidin. Jotta mies saisi positiivisen kuvan raskauden alkuaajoista, olisi tärkeää, että nainen kertoisi raskausepäilyksistään, jolloin raskaus ei tulisi miehelle täytenä yllätyksenä. Jos tieto raskaudesta tulee miehelle yllätyksenä, isyyden alkutaival voi olla ahdistavaa. Ahdistuksen tunteet voivat johtaa miehen vastuun pakoilemiseen ja haluun viettää niin sanottua huoletonta poikamiehen elämää. (Hirvonen 2002, 13.)

Kun mies on sulatellut raskausuutista ja alkanut sopeutua ajatukseen isyydestä, hän haluaa yleensä olla aktiivisesti odotusaikana mukana ja tukea tulevaa äitiä. Äiti saattaa kuitenkin tiedostamattaan jättää isän ulkopuolelle, jolloin kaikki kodin toiminta ja puhe keskittyvät vain äidin kasvavaan vatsaan ja äitiyteen. (Juvakka & Viljamaa 2002, 12 - 13.) Rikaman (2008) haastattelema esikoistaan odottava isä kiteytti ajatuksiaan näin:

Tuntuu siltä, että raskaus on kuin ympyrä, jonka sisälle mahtuvat vain äiti ja vauva. Minne isät unohdetaan? Minkälaiset vanhemmat lapsi saa, jos koko raskausajan korostetaan vain toista osapuolta? Vanhempien suhdekin siitä kärsii. (Rikama 2008, 78.)

Tuleva isä miettii paitsi syntyvää vauvaa, myös parisuhdetta. Isälle odotusajan hormonimyrskyt ja niiden voimakkuus voivat tulla yllätyksenä ja isälle voi tulla tunne, että elämänkumppani on aivan eri ihminen kuin ennen raskautta. (Lääkärit 2009; Rikama 2008, 78.)

Odottava äiti tukeutuu samassa elämäntilanteessa oleviin ystäviinsä ja he jakavat keskenään kokemuksia, tietoa ja ajatuksia raskaudesta, synnytyksestä ja lapsiperheen arjesta. Tämä voi johtaa siihen, että isä saattaa helposti havaita syrjäytyneensä puolisosstaan ja raskausajasta. Isä voi tuntea jopa mustasukkaisuutta syntymätöntä lasta kohtaan. (Juvakka & Viljamaa 2002, 12 - 14.) Ulkopuolisuuden ja mustasukkaisuuden tunteiden lievittämiseksi tulevaa isää voi hyödyttää kokemusten jakaminen muiden isäksi tulleiden kanssa. Miesten omat ”keskustelupiiirit” auttavat näkemään asioita uudessa valossa ja vähemmän loukkaavana, jolloin tuleva isä huomaa, että hänen tunteensa ovat aitoja eikä hän ole niiden kanssa yksin. (Falck 2009, 20; Hirvonen 2002, 15; Juvakka & Viljamaa 2002, 13.) Vaikka vertaisryhmissä jaetaan tunteita ja tietoa, on erityisen tärkeää, että puoliset puhuisivat myös keskenään omista toiveistaan, tunteistaan ja ajatuksistaan. Avoin keskustelu puolisoitten välillä auttaa ymmärtämään sitä, missä ollaan menossa ja mitä toiselta voi odottaa. (Juvakka & Viljamaa 2002, 14.)

Odottava äiti voi olla peloissaan muuttuvasta kehostaan, jolloin miehenkin voi olla vaikea suhtautua vaimonsa uuteen ulkomuotoon. Naisen muuttuvan kehon hyväksyminen helpottuu, kun tuleva isä pääsee neuvolakäynneille mukaan ja kuulee vauvan sydänäänet. Mies voi myös kokeilla sikiön liikkeitä päivittäin ja tuntea elämän naisen vatsassa. (Hirvonen 2002, 28; Juvakka & Viljamaa 2002, 13.) Jotta vaimo voisi paremmin hyväksyä muuttuvan kehon, olisi hyvä, että mies sanoisi vaimolleen hänen olevan yhtä rakastettava ja viehättävä kuin ennen raskauttakin (Juvakka & Viljamaa 2002, 13).

Tulevat isät pähkäilevät monien kysymysten äärellä. He miettivät muun muassa sitä milloin pitää lähteä sairaalaan, kuinka nopeasti vauva syntyy ja mitä isä voi tehdä synnytyksessä. Synnytyksen lisäksi isiä huolestuttavat elämänkumppanin ja vauvan terveys, raha-asiat, seksielämä ja se, millaisia vanhempia heistä tulee. Isien on kuitenkin tärkeää muistaa ottaa rohkeasti osaa lapsen hoitoon, koska isät voivat parhaiten oppia osallistumalla. Vaikka isä ei voi imettää lasta, voi hän silti esimerkiksi vaihtaa vaippoja, pidellä ja tuuditella vauvaa sekä kylvettä. (Lääkärit 2009.)

Eskon (1984) mukaan tutkijat James ja Coley ryhmittelivät odottavat isät kolmeen ryhmään: kumppani-isät, itsekkäät urokset ja hermokimput. Kumppani-isät olivat järkeviä ja ymmärtäviäisiä. He osallistuivat valmennuksiin vapaaehtoisesti ja pitivät valmennuksia tärkeinä. Nämä kumppani-isät olivat yhteistyökykyisiä ja tukivat vaimoaan raskausaikana. Itsekkäät urokset pitivät päätehtävänä naisen saattamista raskaaksi, mutta itse raskausaika ja sen seuraamukset olivat naisten asia, eivät miesten. Itsekkäitä uroksia ei kiinnostanut synnytykseen valmistuminen ja tämän vuoksi heidän oli vaikea hyväksyä raskausaika ja lähestyvää synnytystä. He kokivat raskausajan muuttavan heidän päivittäisiä rutiinejaan. Hermokimput samastuivat liikaa odottavaan puolisoonsa, olivat peloissaan ja yrittivät tulkita jokaisen raskausajan oireen merkityksen. Hermokimppuisät pettyivät, jos synnytyksestä huolehtivat ammattilaiset eivät riittävästi pitäneet heitä ajan tasalla. (Esko 1984, 52 - 53.)

Kaila-Behm (1997) on tutkinut esikoistaan odottavia isiä neuvolan asiakkaina. Hän tunnisti neljä tapaa olla isä raskausaikana. Kuten Esko (1984) mainitsi Jamesin ja Coleyn kumppani-isän, myös Kaila-Behm (1997) tunnisti tämän odottajaisätyypin. Sen lisäksi Kaila-Behm (1997) tunnisti sivustaseuraajaisän, tukihenkilöisän ja perheenpääisän. Sivustaseuraajaisä ei tehnyt mitään konkreettista lapsen- ja kodinhoitoon liittyvissä asioissa, mutta oli kuitenkin kuulolla. Tukihenkilöisä tuki kumppaniaan ja oli aktiivinen lasta ja kotia koskevissa asioissa. Aktiivisuudesta huolimatta hän kuitenkin jätti päätöksenteot täysin kumppaninsa vastuulle. Perheenpääisä oli tottunut huolehtimaan perheen taloudesta ja tekemään päätökset perheessä, jopa niin, että tämä isä jyräsi kumppaninsa mielipiteet. Häntä kiinnostivat siis päätöksenteot, mutta konkreettinen tekeminen jäi vähälle. (Kaila-Behm 1997, 68 - 72.)

5.3 Isäksi tuleminen fyysisenä ja psyykkisenä kokemuksena

Vaikka tuleva isä ei konkreettisesti kannista lastaan sisällään, hän voi silti tuntea niin sanotun couvade-oireyhtymän oireita. Couvade-oireyhtymällä tarkoitetaan tulevan isän samaistumista odottavaan äitiin ja hänen tunteisiinsa. Isä voi tuntea esimerkiksi masentuneisuutta, ruokahallittomuutta, unettomuutta ja eri sairauden tunteita. Hän voi tuntea krampeja ja synnytyskipujen kaltaisia tunteita. Miehen oireet alkavat kumppanin ollessa kolmannella raskauskuukaudella ja loppuvat, kun synnytys on ohi. (Esko 1984, 52, 53; Hirvonen 2002, 16; Huttunen & Sevon 2002, 75.)

Tuleva isyys voi herättää miehessä erilaisia tunteita, jopa ristiriitaisiakin. Suurimmat asiat, mitä miehet pohtivat, ovat vastuu lapsesta, perheeseen sitoutuminen, elämänpiirin muuttaminen, taloudelliset huolet, osittainen ulkomaailmasta luopuminen ja mahdolliset työn ja isyyden väliset ristiriidat. Yleensä vasta lapsen syntymän jälkeen mies herää emotionaalisesti vanhemmuuteen, jolloin perheeseen liittyvät suuret asiat tulevat konkreettisemmiksi. Esimerkiksi mies voi tuntea riittämättömyyttä ja miettiä, onko hän tarpeeksi hyvä isä ja puoliso. (Kauhanen 1998, 25.) On hyvä huomioda, että isyyteen kasvetaan yhdessä lapsen kanssa, eikä isänä kasvaminen lopu koskaan.

Kauhasen mukaan Koski-Hyvärisen ja Puttosen (1987) tutkimuksessa selvitettiin sitä, miten miehet ovat muuttuneet lapsen syntymän myötä. Kauhasen sanoin tuloksista kävi ilmi, että isät kokivat samoja tunteita sekä positiivisina että negatiivisina. Miehet kokivat muun muassa itsensä kypsemmäksi, hyväksyvänsä itsensä paremmin ja ilmaisevansa tunteitaan helpommin. Kauhasen mukaan negatiivisiksi tuntemuksiksi osoittautuivat ajanpuute lasten kanssa ja työmäärän lisääntyminen niin kotona kuin töissäkin. Kärsivällisyys ja joustavuus koettiin sekä negatiivisena että positiivisena. (Kauhanen 1998, 25 - 26, 28.)

5.4 Synnytykseen osallistuminen

Suuri osa miehistä osallistuu synnytykseen. Synnytykseen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista eikä miestä tulisi pakottaa osallistumaan synnytykseen. Isälle pitäisikin antaa tilaa miettiä huolella ja rauhassa omaa osallistumistaan. (Hirvonen 2002, 68, 140; Juvakka & Viljamaa 2002, 15.) Miestä askarruttaa synnytyksessä monet asiat, kuten esimerkiksi oman puolisonsa kipu, outo ympäristö, äänet, hajut ja näyt (Hirvonen 2002, 68, 140; Juvakka & Viljamaa 2002, 15; Sinkkonen 1998, 84). Moni mies pelkää jäävänsä ulkopuoliseksi ja nolaavansa itsensä hoitohenkilökunnan silmissä. Kaikki tunteet ovat kuitenkin sallittuja eikä miehen tarvitse hävetä esille tulleita tunteitaan. Miehestä voi tuntua, että hän ei osaa tai voi tehdä mitään synnytyksessä. Pelkkä läsnäolo kuitenkin riittää, sillä puolison silmin oma mies on paras tuki ja turva, korvaamaton tukihenkilö, joka tuo uuteen tilanteeseen turvallisuuden tunteen. (Hirvonen 2002, 68, 140; Juvakka & Viljamaa 2002, 15.)

Operaatio perhe-tutkimuksen (1981) mukaan isät, jotka osallistuivat synnytykseen, suhtautuivat myönteisemmin lapsiinsa ja viettivät enemmän aikaa heidän kanssaan. He myös tunsivat lapsen tarpeet paremmin kuin ne isät, jotka eivät olleet synnytyksessä. Synnytyksessä mukana olleet isät osallistuivat myös aktiivisesti lapsen hoitoon. (Makkonen, Ruoppila, Rönkä, Timonen, Valvanne & Österlund 1981, 133 - 134, 138.)

5.5 Isä vanhempana

Lapsi tarvitsee molempia vanhempiaan kasvun ja kehityksensä tueksi. Hän oppii huomaamaan, että äiti ja isä näyttävät erilaisilta, puhuvat erilaisilla äänillä, ja heillä on erilaiset tyylit ja tavat toimia ja tehdä. (Sinkkonen 2003, 264.) Äidin ja isän tavat olla lastensa kanssa voivat poiketa toisistaan. Isän leikit ovat yleensä fyysisempiä kuin äidin: isä hyppyyttelee, kutittelee ja taputtelee, äiti sen sijaan on verbaalisempi ja puhe on hempeää ja lempeää. (Sinkkonen 1998, 99; Sinkkonen 2003, 263.) Lasten kehityksen kannalta onkin tärkeää, että lapset saavat monipuoliset roolimallit sekä isältä että äidiltä kasvaakseen joustaviksi ja tasavertaisiksi kansalaisiksi (Vuori 2003, 51).

Esikoisen syntymä voi muuttaa perheen sekä sisäisiä että ulkoisia siteitä. Se tuo myös haasteita parisuhteeseen, sillä vanhemmilla ei ole enää niin paljon yhteistä aikaa kuin ennen. (Esko 1984, 57; Juvakka & Viljamaa 2002, 21; Kauhanen 1998, 29.) Isyyden arki käynnistyy yleensä vasta, kun lapsi saapuu kotiin, sillä neuvolassa keskitytään usein vain äitiin (Penttinen 2004, 108).

Lapsen syntymän jälkeen elämä pyörii pääosin äidin ja lapsen ympärillä, mikä voi aiheuttaa isässä turhautumista. Esimerkiksi imetystilanteessa isä voi kokea jäävänsä toisarvoiseen asemaan ja olevansa ulkopuolinen. (Esko 1984, 57; Schalin 1991, 98.) Isän on oltava se vahvempi osapuoli, sillä isyydelle asetetut vaatimukset ovat aika kovia. Äidit kaipaavat hellyyttä ja ymmärrystä, läsnäoloa ja osallistumista. Isät eivät kuitenkaan välttämättä osaa vastata näihin vaatimuksiin. Usein tuore äiti on myös väsynyt, jolloin isä joutuu työntämään omat tunteensa taka-alalle. Isät myös tietävät, kuinka tärkeää äitiys on naiselle, jolloin he välttävät loukkaamista kumppaniaan. (Juvakka & Viljamaa 2002, 21; Penttinen 2004, 108; Töllinen 2008.)

Perhesosiologi Juha Jämsän mukaan Suomessa ei ole vielä sellaista keskustelukulttuuria, jossa miehet puhuisivat vanhemmuuden tunteistaan vapaasti (Lapin Kansa 2009). Hyvä esimerkki tästä on kaksivuotiaan pojan isän kommentti siitä, että isältä kysytään, miten hän jaksaa töissä, ei sitä, miten hän jaksaa lapsen kanssa (Töllinen 2008). Tuoreilla isillä on kuitenkin tarve puhua tunteistaan, niin positiivisista kuin negatiivisistakin. Äidin tavoin myös isät voivat kokea lapsiperheen arjen uuvuttavana ja kokea myös riittämättömyyden ja masennuksen tunteita. (Lapin Kansa 2009.) Höglundin artikkelissa perhetyöntekijä Jani Myllyahon mukaan miehet kokevat huonoa omaatuntoa niin töissä kuin kotonakin. Kun mies on töissä, hän miettii, että pitäisi olla kotona lapsen kanssa ja päinvastoin. Jos isä ei halua luopua omista harrastuksistaan, sekin aiheuttaa syyllisyyttä. (Höglund 2008, 35.)

Heiniö (2008) haastatteli kolmea isää siitä, miten isyys on muuttanut heidän elämäänsä. Kaikki kolme isää sanoivat prioriteettien muuttuneen niin, että lapsi ja perhe menevät nyt kaiken edelle. He kokivat lapsen tuovan paljon iloa elämään ja opettaneen heitä nauttimaan pienistä hetkistä. Asioita, mitä isät halusivat lapsilleen opettaa, olivat avoimuus, erilaisuuden

arvostaminen, kunnioitus, reiluus, positiivisuus, hyvät käytöstavat ja oman järjen käyttö. (Heiniö 2008, 127 - 129.)

Tuore isä heijastaa oman isäsuhteensa omaan isyyteensä ja mieleen voikin tulla niin hyviä kuin huonoja muistoja (Esko 1984, 52; Juvakka & Viljamaa 2002, 21; Sinkkonen 2003, 262). Tuore isä joutuu myös määrittelemään identiteettinsä uudelleen suhteessa lapseen, ystäviin, parisuhteeseen ja työhön (Rönkä & Rönkä 1994, 79). Oma lapsuus on nyt loppunut ja isällä on pieni ihminen, josta hän on vastuussa (Sinkkonen 2003, 262).

Lapsi saa isältä miehen mallin ja muovaa lapsen luonnetta niin, että lapsi oppii arvostamaan itseään sekä vastakkaista sukupuolta. Isä myös auttaa lasta irrottautumaan äidistä. (Schalin 1991, 79, 100 - 101; Spock 1988, 37 - 39.)

”Isyyden rikkaus on siinä, että lapset muokkaavat ja kasvattavat isäänsä ja saavat hänestä esiin puolia, joita mies ei tiennyt olevan olemassakaan!” (Sinkkonen 1998, 252).

6 YHTEISKUNTA PERHEIDEN TUKENA

1930 - 1940 -luvuilla lapsikuolleisuus oli suuri. Lapsikuolleisuuden vähentämiseksi alettiin kehittää erilaisia lapsiperheiden tukimuotoja. Ensimmäisiä olivat vuonna 1944 vakiintuneet äitiysneuvolat ja vuoden 1949 äitiysavustus. (Heikkinen, Ihalainen & Kettunen 2001, 52.) Vuonna 1978 isät saivat ensimmäisen mahdollisuuden vanhempainrahaan. Tällöin isille maksettiin vanhempainrahaa kahdeltatoista arkipäivältä, mutta nämä päivät kuluttivat kuitenkin äidin äitiysrahaa. Vasta 1990-luvun alussa isät saivat oman isyysvapaan, joka ei enää vähentänyt äidin äitiyspäivärahaa. Vuonna 2003 kuvioihin tuli isäkuukausi. Muun muassa tasa-arvon edistäminen ja sosiaalipalvelujen laajentuminen ovat mahdollistaneet isyysvapaajärjestelmän luomisen. Isyysvapaajärjestelmän syntyyn ei ole yhtä ainoaa perustetta vaan syyt ovat moninaiset ja laajat. (Bruun 2009.) Tänä päivänä tukimuodot lisääntyvät ja monipuolistuvat nopeaa tahtia ja juuri siksi perhetukien ja -vapaiden viidakossa voivat tuoreet vanhemmat helposti sekoittaa päänsä (Falck 2009, 40).

6.1 Perhevapaat

Suomessa äitiys-, isyys-, vanhempain- ja hoitovapaista käytetään yhteisnimitystä perhevapaat. Niiden tarkoituksena on turvata vanhempien poisjäänti töistä raskauden tai muun perhesyyntä vuoksi sekä helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Molemmilla vanhemmilla on yhtäläinen oikeus käyttää perhevapaita, mutta käytännössä vapaita käyttävät enemmän naiset kuin miehet. Tämän seurauksena miehiä on kannustettu käyttämään perhevapaita muun muassa mahdollisuudella kehittää kiinteä suhde lapseen jo lapsen ensihetkestä lähtien. (Nieminen 2003, 15 - 16, 19.) (Taulukko 1.)

Perhevapaiden aikana perheen toimeentulo on turvattu lainsäädännöllisesti. Kela myöntää perheille erilaisia rahallisia tukia, kuten esimerkiksi lapsilisää, vanhempainrahaa, kotihoidontukea ja yksityisen hoidon tukea. (Kela 2009a; Varma 2007, 34; Nieminen 2003, 15.) (Taulukko 1.)

Kelasta saa tietoa milloin on oikeutettu hakemaan lapsiperheiden etuuksia. Perhevapaiden kesto ja etuuksia laskettaessa on otettava huomioon, että Kela laskee myös lauantain arkipäiväksi (Falck 2009, 43; Kela 2009k.) Kalenteripäiviksi lasketaan koko viikko maanantaista sunnuntaihin. (Taulukko 1.)

6.2 Äidin avustukset

Äidillä on oikeus jäädä äitiysvapaalle aikaisintaan 50 arkipäivää ja viimeistään 30 arkipäivää ennen laskettua aikaa (Falck 2009, 40; Heikkinen ym. 2001, 52 - 53; Kela 2009b; Nieminen 2003, 27). Äitiysvapaa kestää noin neljä kuukautta, joista 30 arkipäivää tulee sijoittaa aikaan ennen laskettua synnytystä ja 75 päivää sen jälkeen. Äitiysvapaa käytetään yhtäjaksoisesti. (Nieminen 2003, 31 - 32.) (Taulukko 1.)

Kela maksaa äidille äitiysrahaa äitiysvapaan ajalta. Rahan suuruus määräytyy äidin palkkatulojen mukaan. Sen lisäksi, että äiti saa äitiysrahaa, saa hän myös valita äitiysavustuksista joko pakkauksen tai rahan. Raha on 140 euroa verotonta rahaa. Äitiyspakkaus sisältää lastenvaatteita ja -tarvikkeita. Äitiysavustuksen saaminen edellyttää, että raskaus on kestänyt vähintään 154 päivää ja äiti on käynyt joko terveyskeskuslääkärillä tai neuvolassa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. Äitiysavustusta on haettava viimeistään kaksi kuukautta ennen laskettua aikaa. (Falck 2009, 40; Heikkinen ym. 2001, 52 - 53; Kela 2009c; Nieminen 2003, 36.) (Taulukko 1.)

6.3 Isän avustukset

Isällä on oikeus pitää isyysvapaata enintään 18 arkipäivää lapsen syntymän jälkeen. Isyysvapaa voidaan jakaa korkeintaan neljään eri jaksoon, jotka on pidettävä ennen vanhempainvapaan loppua. Kun isä käyttää vanhempainvapaasta vähintään 12 viimeistä arkipäivää, saa hän itse valita 1 - 12 ylimääräistä arkipäivää vapaata. Tätä kutsutaan isäkuukaudeksi. (Falck 2009, 41; Kela 2009e; Nieminen 2003, 39 - 40.) Isäkuukauden saa pitää vanhempainvapaan jatkona tai siirtää sitä myöhemmäksi. Se on pidettävä viimeistään kuuden kuukauden sisällä vanhempainvapaan loppumisesta. On kuitenkin huomioitava, että vanhempainvapaan ja isä-

kuukauden välissä lapsi ei saa olla kodin ulkopuolella hoidossa. (Falck 2009, 41; Kela 2009e.) (Taulukko 1.)

Isyysvapaan aikana isä saa isyysrahaa. Rahan saaminen edellyttää, että isä ei työskentele isyysvapaan aikana ja että tuleva isä on asunut vähintään puoli vuotta Suomessa ennen lapsen syntymää. (Falck 2009, 41; Kela 2009d; Nieminen 2003, 39, 42 - 43.) Isyysraha määräytyy tötulojen perusteella (Kela 2009f; Nieminen 2003, 43). (Taulukko 1.)

6.4 Molempien vanhempien yhteiset avustukset

6.4.1 Vanhempainvapaa ja hoitovapaa

Vanhempainvapaa alkaa heti äitiysvapaan päätyttyä vauvan ollessa noin kolmen kuukauden ikäinen. Vanhempainvapaaseen ovat oikeutettuja molemmat vanhemmat ja vapaan voi pitää isä, äiti tai molemmat vuorotellen. Vanhempainvapaasta on olemassa kaksi eri vaihtoehtoa; osittainen ja kokoaikainen. Kokoaikaisen vanhempainvapaan aikana lapsen vanhempi ei ole töissä vaan hoitaa lasta kotona, kun taas osittaisen vapaan aikana vanhempi voi olla osaaikatoissa. (Nieminen 2003, 45, 50.) Vanhempainvapaan voi pitää niin, että kummallakin vanhemmalla on enintään kaksi jaksoa ja jaksojen kesto tulee olla vähintään 12 arkipäivää (Falck 2009, 41). Vanhempainvapaan ajalta Kela maksaa vanhempainrahaa reilut puoli vuotta, eli siihen asti, kunnes lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen (Falck 2009, 41; Nieminen 2003, 45). Vanhempainraha määräytyy tötulojen mukaan (Falck 2009, 41). (Taulukko 1.)

Vanhempainvapaan jälkeen vanhemmilla on oikeus jäädä palkattomalle hoitovapaalle. Hoitovapaalla voi olla siihen asti, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Kokoaikaiselle hoitovapaalle jäävä vanhempi ei voi olla ansiotöissä hoitovapaan aikana, eivätkä vanhemmat voi olla yhtä aikaa kokoaikaisella hoitovapaalla. Hoitovapaan voi pitää kahdessa osassa kuitenkin niin, että se kestää vähintään kuukauden kerrallaan. (Falck 2009, 42; Kela 2009g; Varma 2007, 48; Nieminen 2003, 57 - 58.) Osittainen hoitovapaa sen sijaan mahdollistaa sekä työnteon että lapsen hoitamisen kotona. Tämä onnistuu lyhentämällä päivittäistä tai viikoittaista työaikaa.

Vanhemmat voivat olla osittaisella hoitovapaalla saman jakson aikana mutta eri aikoina, esimerkiksi toinen lyhentää työaikaansa aamusta ja toinen illasta. (Falck 2009, 42; Kela 2009h; Varma 2007, 49; Nieminen 2003, 57.) Perheet saavat osittaisen hoitovapaan ajalta osittaista hoitorahaa, jota maksetaan alle kolmevuotiaasta sekä ensi- ja toisluokkalaisesta (Falck 2009, 42; Kela 2009h; Varma 2007, 46). (Taulukko 1.)

Kokoaikaisen ja osittaisen hoitovapaan lisäksi vanhemmalla on mahdollisuus jäädä tilapäiselle hoitovapaalle, kun samassa taloudessa asuva alle 10-vuotias lapsi sairastuu äkillisesti. Tilapäinen hoitovapaa on palkatonta ja se voi kestää korkeintaan neljä työpäivää kutakin sairautta kohti. (Varma 2007, 48; Nieminen 2003, 76 - 77.) (Taulukko 1.)

6.4.2 Kelan rahallinen tuki

Lapsen syntymän jälkeen aletaan maksaa lapsilisää, jota maksetaan siihen asti, kun lapsi täyttää 17-vuotta. Lapsilisä on verotonta ja se on porrastettu perheen lapsiluvun mukaan. Yksinhuoltajat saavat yksinhuoltajakorotuksen lapsilisään. (Nieminen 2003, 37 - 38.) (Taulukko 1.)

Kela tukee perheitä alle 3-vuotiaan lapsen hoidossa kotihoidon tuella. Tukea voi saada, kun alle 3-vuotiasta lasta hoitaa jompikumpi vanhemmista tai joku muu huoltaja. (Falck 2009, 42; Kela 2009g; Varma 2007, 43; Nieminen 2003, 64.) Kotihoidon tukeen kuuluvat hoitoraha ja hoitolisä. Hoitolisään vaikuttavat perheen tulot, mutta hoitorahan määrä ei riipu perheen tuloista. (Kela 2009i, Varma 2007, 44.) Kela voi myöntää myös yksityisen hoidon tukea perheelle, jonka alle kouluikäistä lasta hoitaa perheen palkkaama yksityisen päivähoiton tuottaja tai hoitaja. Yksityisen hoitotuen saaminen edellyttää siis sitä, että lapsi ei ole kunnallisessa päivähoitossa eikä hänelle ole varattu sieltä paikkaa. Vanhemmat hakevat tukea itse Kelasta, mutta se maksetaan suoraan hoitajalle. (Falck 2009, 42; Kela 2009j; Varma 2007, 45.) (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Perhevapaat ja tuet (Nieminen 2003, 89.)

Vapaa	Kesto	Jaksotus	Tuet
Äitiysvapaa	105 arkipäivää eli noin 4 kuukautta	Pidettävä yhtäjaksoisesti	Äitiysraha, äitiysavustus
Isyysvapaa	1-18 arkipäivää	Enintään neljä jaksoa	Isyysraha
Isäkuukausi (on oikeutettu, jos käyttää vanhempainvapaasta vähintään 12 viimeistä arkipäivää)	Vähintään 13 ja enintään 24 arkipäivää	Pidettävä yhtäjaksoisesti	Ensimmäiset 12 arkipäivää vanhempainrahaa ja sen jälkeen isyysrahaa
Kokoaikainen vanhempainvapaa (alkaa lapsen ollessa noin 3kk)	158 arkipäivää eli noin reilut puoli vuotta	Jaettaessa vapaan kummallakin vanhemmalla enintään kaksi jaksoa, muuten yhtäjaksoisesti	Vanhempainraha

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

Osittainen vanhempainvapaa	158 arkipäivää eli noin reilut puoli vuotta	Molemmat vanhemmat osa - aikatyössä vähintään kaksi kuukautta	Osittainen vanhempainraha (maksetaan molemmille vanhemmille erikseen)
Kokoaikainen hoitovapaa	Noin 9 kuukauden iästä kolmeen ikävuoteen asti	Kummallakin vanhemmalla kaksi vähintään kuukauden pituista jaksoa	Hoitoraha eli kotihoitontuki
Osittainen hoitovapaa	Noin yhdeksän kuukauden iästä kolmeen ikävuoteen asti + ensi- ja toisluokkalainen	Voi sopia työnantajan kanssa	Osittainen hoitoraha

6.5 Isät perhevapaiden käyttäjinä

Vanhempainpäivärahaa (äitiys-, isyys- ja vanhempainraha) sai vuonna 2004 145 351 henkilöä, joista isä oli 46 947. Vanhempainpäivärahoista äidit käyttivät 92 % ja näin ollen isät käyttivät 8 %. Vajaat 5 000 isää eli 81,2 % oli hyödyntänyt niin sanotun bonus-vapaan, eli isä oli käyttänyt vanhempainvapaan 12 viimeistä arkipäivää, jotka oikeuttivat 12 päivän isyysrahaan (bonus-vapaa). (Kela 2005, 14, 17.) Kelan etuustilaston mukaan vuonna 2008 vanhempainpäivärahan (äitiys-, isyys- ja vanhempainraha) saajia oli 155 174, joista isä oli 54 000. Äideille maksettiin 91 % vanhempienpäivärahoista, jolloin isien osuus oli vain 9 %. Vanhempainrahaa sai reilut 83 000 äitiä ja reilut 10 000 isää. Isyysrahaa hyödynsi reilut 77 % ja isäkuukauden hyödynsi 21 % kaikista etuuksista saaneista isistä. (Kela 2009l, 11, 13, 15.) Pääosin isät pitivät isyysvapaan, mutta hoitovapaan ja vanhempainvapaan pitäminen on edel-

leen harvinaista isien keskuudessa (Lammi-Taskula 2007, 68 - 69). Vertaamalla vuosien 2004 ja 2008 tilastoja voidaan nähdä isien osuuden muutos perhevapaiden käyttäjinä.

Yllä mainittuja isien pieniä prosenttiosuuksia vanhempainvapaiden käyttäjistä voidaan selittää muun muassa sillä, että isillä ei ole tietoutta heille kuuluvista vapaista sekä se, että talous- ja työkuulttuurit vaikuttavat isien vanhempainvapaiden pitämiseen. Isän pitämän vanhempainvapaan positiivisina puolina nähdään isä-lapsisuhteen vahvistuminen, isän vastuu koko arjen pyörittämisestä ja se, että isä voi oppia vapaan aikana myös paljon itsestään, totesi Ville Niinistö omien vanhempainvapaidensa jälkeen. (A-Talk 2009.)

Perhevapaita uudistetaan jatkuvasti. Tänä vuonna hallitus on tehnyt esityksen eduskunnalle, että isäkuukautta pidennettäisiin 36 arkipäivään 24 sijasta. Lain on esitetty tulevan voimaan heti vuoden 2010 alusta. (Eduskunta 2009.)

7 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Isyydestä on alettu viime vuosina puhua entistä enemmän ja se on nykyään enemmän arkipäivää. Isät osallistuvat synnytysvalmennuksiin ja osa heistä jää jopa hoitovapaalle. Isät ovat tulleet sekä fyysisesti että henkisesti lähemmäs perhettään. (Kauhanen 1998, 2.) Esittelemme tässä viisi opinnäytetyöämme aihetta sivuavaa tutkimusta. Nämä tutkimukset tukivat meidän työtämme, koska saimme niistä materiaalia ja tulokset olivat samankaltaisia kuin meidän työmme tulokset. Olemme hyödyntäneet kaikkia viittä tutkimusta.

Ekosen ja Järvelän (2003) opinnäytetyössä ”Isyys on kivempaa kuin luulin sen olevan”, tarkastellaan isyyttä osana miehen rooleja ja tietoutta nykypäivän isyydestä miesten omien kokemusten kautta. Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, joka julkaistiin opinnäytetyön osana tehdyillä Internet-sivuilla. Työ on tehty Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulussa. Tutkimustulosten mukaan lähes kaikki isät olivat muuttuneet lapsen syntymän jälkeen positiivisesti. Isät kokivat puolisonsa elämänopettajana ja huoltajana ja itsensä perheen suojelijana. Tärkeimmäksi tukimuodokseen isät mainitsivat sosiaalisen tuen.

Kaila-Behm (1997) tutki väitöskirjassaan miehen isäksi tulemistä esikoisen odotuksesta esikoisen syntymän jälkeiseen parin kuukauden aikaan. Tämän lisäksi Kaila-Behmin väitöskirja kuvasi edellä mainitun prosessin tukemista äitiyshuollossa. Tutkimus tehtiin isien ja terveydenhoitajien näkökulmasta. Kaila Behm haastatteli vuosina 1994 - 1995 itä -suomalaisia isiä 2 - 3 kertaa puolison odotusaikana ja kerran lapsen syntymän jälkeen. Terveystenhoitajien näkökulma saatiin esille tekemällä heille kertaluontoinen kysely. Tutkimus toteutettiin grounded theory-menetelmällä. Tutkimustulosten mukaan isät kokivat tärkeäksi saada keskustella omista tuntemuksistaan. He kokivat, että neuvolan henkilökuntaa kiinnosti enemmän äidin hyvinvointi kuin isän, jolloin isä huomioitiin äidin kautta. Isän rooli nousi esille puhuttaessa isän osallistumisesta neuvolakäynneille. Isän ja lapsen suhde oli sitä läheisempi, mitä enemmän isä oli lapsensa kanssa.

Pirjo Paajanen on tehnyt vuonna 2006 perhebarometrin ”Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoivaisä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä.” Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa pikkulasten isien näkemyksiä isyydestään ja kokemuksia isänä olosta. Tutkimus tuo tietoa, onko isän iällä, koulutuksella, sosioekonomisella asemalla tai lasten lukumäärällä yhteyttä isyyden kokemiseen ja näkemyksiin isyydestä. Tutkimus on Väestöliiton tekemä. Perhe oli isille tärkein. Kaksi tärkeintä arvoa mitä isät halusivat opettaa lapselleen, olivat rehellisyys ja ihmisten kunnioittaminen. Isät toivoivat enemmän kahdenkeskistä aikaa lapsen kanssa, jolloin he saavat opetella itsenäisesti hoitamaan lasta. Isyyden parasta antia ovat muun muassa lapsen pyyteetön rakkaus, lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen sekä yhdessäolo lapsen kanssa.

Saija Kauhanen (1998) on tehnyt tutkimuksen ” Kohti uudenlaista isyyttä”, joka toteutettiin haastatteluin. Tutkimuksen tarkoituksena oli pienten lasten isien isyyskokemusten kartoittaminen. Kauhanen tarkasteli myös miehen identiteetin kehitystä ja muuttumista isäksi tulon myötä. Tutkimus on tehty Joensuun yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitoksella. Tutkimustulosten mukaan kaikki isät olivat osallistuneet synnytykseen. Paitsi, että isä kasvatti lasta, lapsi kasvatti myös isää. Isät toivoivat yhteiskunnalta enemmän tukea koti - isyyteen.

Tutkimuksessa ”Operaatio perhe - isä ja synnytys” (Makkonen ym. 1981) selvitetään isien käyttäytymistä ja kokemuksia perhesynnytyksestä, isän synnytykseen osallistumista ja sen vaikutusta äitiin sekä isä-lapsi -suhteeseen ja lapsen kehitykseen. Tutkimus toteutettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalaan I Naistenklinikalla kootun tutkimusryhmän yhteistyönä vuosina 1973 - 1980. Tutkimustulosten mukaan isät, jotka olivat osallistuneet synnytykseen, saivat solmittua heti positiivisen tunnesiteen lapseen ja he viettivät enemmän aikaa lapsensa kanssa kuin ne isät, jotka eivät osallistuneet synnytyksiin. Isät, jotka olivat lapsen syntymähetkellä läsnä, osasivat tunnistaa lapsen tarpeet paremmin, kuin ne, jotka eivät olleet synnytyksessä. Isän osallistuminen synnytykseen lähensi koko perhettä.

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen teoreettisiksi käsitteiksi valitsimme isyyden (biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen isyys), isyyteen kasvamisen, vanhemmuuden ja yhteiskunnan tuen. Valitsimme nämä käsitteet sen vuoksi, että niiden avulla voidaan hahmottaa isyyttä nykypäivänä. Ymmärtääksemme nykyhetkeä meidän tulee olla tietoisia myös historiasta, joten käsittelemme työssämme isyyttä jo 1950-luvulta lähtien. Tämän vuoksi muutama lähde on peräisin 1980 -luvulta.

Teoriaosuus nousi osaksi aineistosta ja lähtee liikkeelle perheestä ja vanhemmuudesta yleisellä tasolla. Tämän jälkeen syvennymme isyyden saloihin: isän odotusaikaan, synnytykseen ja vanhempana olemiseen. Lopuksi käsittelemme yhteiskunnan tukimuotoja perheille ja sitä, miten isät ovat hyödyntäneet näitä tukia. Tutkimusosiossa olemme havainnollistaneet avoimia vastauksia suorilla lainauksilla. Lainauksista käy ilmi tyypillisimmät vastaukset.

8.1 Tutkimuksen lähtökohta ja tehtävät

Mielenkiintomme isiä ja lapsia koskevaan aiheeseen muotoutui aika nopeasti. Olemme havainneet, että äidit ja lapset ovat paljon esillä, mutta isät jäävät helpommin taka-alalle. Tämän vuoksi halusimme saada selville isien omia kokemuksia isyydestä.

Tutkimuskysymysten avulla etsimme vastauksia isien näkemyksistä ja kokemuksista omasta isyydestään:

1. Miten olet muuttunut lapsen syntymän jälkeen?
2. Millaisissa asioissa otat ja saat vastuuta lapsesi hoidossa?
3. Millaista tukea saat isyyteesi?

8.2 Tutkimusote ja aineiston keruu

Tutkimuksemme oli pääasiassa kvalitatiivinen (laadullinen), mutta sen lisäksi siinä on piirteitä kvantitatiivisesta (määrällinen) tutkimusotteesta. Kvantitatiiviset menetelmät perustuvat mittaamiseen ja aineistoa tarkastellaan teoriasta käsin. (Crabtree & Miller 1992, 6; Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 10, 36; Moilanen & Rähä 2001, 61; Sarajärvi & Tuomi 2002, 68.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään nousemaan aineistosta teorian tasolle (Crabtree & Miller 1992, 6; Kiviniemi 2001, 72; Moilanen & Rähä 2001, 61). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään siis kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa ja ymmärtämään tiettyä toimintaa. On tärkeää, että tutkimukseen osallistuneet henkilöt tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on oltava kokemusta asiasta. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 87 - 88.)

Kyselylomakkeemme (LIITE 2) oli puolistrukturoitu, jossa oli sekä monivalinta kysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Postitimme kyselylomakkeet neuvolan kautta, jolloin varmistimme, että emme nähneet vastaanottajien nimiä ja osoitteita missään vaiheessa. Näin säilyi vastaajan anonymius. Tutkimusluvan saimme maaliskuussa 2009 hoitotyön johtajalta (LIITE 3).

Kysely voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla, posti- ja verkkokyselynä tai kontrolloituna kyselynä. Posti- ja verkkokyselyssä kyselylomake lähetetään tutkimukseen osallistuneille ja he täyttävät sen itsenäisesti ja lähettävät tutkijoille takaisin. Kontrolloidussa kyselyssä kyselylomakkeet jaetaan tutkittaville henkilökohtaisesti ja tutkimuksen tekijä valvoo lomakkeen täyttötilannetta. Kyselylomakkeen etuja ovat muun muassa laaja otosjoukko, vaivattomuus ja kustannusten tarkka seuranta. Heikkouksina nähdään muun muassa aineiston pinnallisuus, pieni vastausmäärä ja kysymysten tulkintavääryydet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 184 - 186.)

8.3 Aineiston analysointi

Käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysia aineistomme purkamiseen. Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kuitenkin kadottamatta aineiston tietoa. Analyysilla tuodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä johtopää-

töksiä. Miles ja Huberman (1984) jaottelevat Sarajärven ja Tuomen teoksessa laadullisen aineiston analyysin kolmivaiheiseksi prosessiksi. Ensin aineisto hajotetaan osiin, sen jälkeen käsitteellistetään ja kootaan uudestaan. Ensimmäinen vaihe on pelkistäminen, jossa aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Tutkimustehtävä on pelkistämisen punainen lanka, jota seuraamalla tiivistetään tutkimustehtävälle olennaiset tiedot. Toisessa vaiheessa eli ryhmittelyssä aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Eroavaisuuksista ja samankaltaisuuksista ryhmitellään samaa tarkoittavat asiat omiksi kokonaisuuksiksi. Kokonaisuus voi olla esimerkiksi tutkittavan ilmiön piirre, käsitys tai ominaisuus. Ryhmittelyn jälkeen tulee kolmas vaihe eli käsitteellistäminen, jossa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valittujen tietojen perusteella laaditaan teoreettisia käsitteitä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 110 - 114.)

Oman opinnäytetyömme osalta aloitimme analysoinnin kirjoittamalla avoimien kysymysten vastaukset tekstinkäsittelyohjelmalla sanasta sanaan ja laskemalla suljettujen kysymysten kohdalla, kuinka monta kutakin vastausvaihtoehtoa on. Etsimme vastauksista samankaltaisuuksia ja esille nousseet samankaltaisuudet vedimme ryhmiin. Kullekin ryhmälle annoimme pari nimittäjää. Esimerkiksi kysymyksen neljä vastauksissa korostui tyytyväisyys neuvolaikänteihin ja turhautuminen. Näiden ryhmien nimittäjiksi tulivat siis positiivisuus ja tyytymättömyys. Vastauksien ja nimittäjien pohjalta jatkoimme analysointia syvemmälle.

8.4 Yleistettävyys ja eettisyys

Tutkimukseen vastanneiden pienen määrän vuoksi tulokset ovat suuntaa-antavia, eikä niitä voi yleistää. Terveystenhoitaja valitsi kyselyyn vastanneet isät, joten voimme olettaa, että nämä isät ovat juuri aktiivisia isiä. Vastauksissa näkyi pientä hajontaa; osa oli vastannut huolellisesti ja laajasti, osa suppeammin. Vaikka vastauksia oli suhteellisen vähän ja hajontaa esiintyi, pystyimme kuitenkin löytämään vastauksista yhteisen punaisen langan.

Koska terveydenhoitaja jakoi kyselyt isille ja ne palautuivat neuvolaan suljetuissa kirjekuorissa, emme missään vaiheessa nähneet isiä emmekä heidän yhteystietojään. Tulosten analysoinnin suoritimme rauhallisessa ympäristössä, missä ei ollut muita ihmisiä. Näin var-

mistimme, että kyselyt ja niistä nousseet keskustelut eivät päässeet ulkopuolisten nähtäville eivätkä korviin.

9 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Veimme neuvolaan 50 kappaletta kyselylomakkeita maaliskuussa 2009. Vastausaikaa oli huhtikuun loppuun asti. Jatkoimme kuitenkin vastausaikaa toukokuun puoleen väliin saakka vähäisen vastausmäärän takia sekä tämän lisäksi pari kyselyä palautui vasta kesäkuun alussa.

Kyselylomakkeemme lähti liikkeelle isien osallistumisesta synnytykseen, isien saamasta vastuusta lapsen kasvatuksessa ja hoidossa ja isien saamasta vertaistuesta. Kysyimme myös ai-neellisesta ja rahallisesta tuesta, isien ja lasten yhteisistä ajanviettohetkistä, aina hoitovapaan käyttömahdollisuuteen asti. Kyselyyn vastasi 18 isää.

9.1 Synnytykseen osallistuminen ja neivolakäynnit

Kyselylomakkeen neljällä ensimmäisellä kysymyksellä selvitettiin raskausaikaa, synnytystä ja neivolakäyntejä. Ensimmäinen kysymys oli avoin ja se kartoitti isien mieleenpainuvinta kokemusta raskausaikana. Yksitoista vastaajista oli sitä mieltä, että mieleenpainuvin kokemus raskausaikana oli sikiön kasvu ja liikkeet äidin vatsassa. Yksi isä jätti kysymykseen kokonaan vastaamatta ja yhden isän mieleen ei tullut mitään erikoista. Raskausaika oli tuleville isille iloista ja hämmentävää aikaa, mutta myös pelottavaa, sillä huoli äidin ja syntyvän lapsen hyvinvoinnista oli läsnä. Huolen aiheutti pelko lapsen menettämisestä, vaikea raskausaika ja vastuu vanhemmista lapsista.

Toinen kysymys käsitti isien osallistumista synnytyksiin. Kaikki kahdeksantoista isää olivat osallistuneet lapsiensa synnytyksiin. Kysymys numero kolme oli avoin ja se selvitti, minkälaisia tunteita synnytykseen osallistuminen herätti. Synnytys herätti suuria tunteita, ja vastauksissa korostuivat eniten ilo, positiivisuus ja jännitys. Kolme isää mainitsi pitkän odotuksen päättymisen ja odotuksen täyttymisen. Yhden isän vastauksesta emme saaneet selvää.

Suurin tunne oli jokaisen kohdalla, kun lapsi syntyi ja sitä sai isänä joka kerta olla yhtä ihmeissään, täysin uskomaton kokemus, täytyy kokea muuten ei ymmärrä sitä!

Uskomaton kokemus.

Kuudelle isistä synnytykseen osallistuminen herätti huolta ja pelkoa äidin ja vauvan turvallisuudesta. Viittä isää mietitytti isän rooli synnytyksessä ja esille nousivat avuttomuus, epävarmuus ja myötätunto puolisoa kohtaan.

Voinko auttaa kun toista sattuu?

Kysymys neljä oli puolistrukturoitu ja sillä kartoitettiin isien osallistumista neuvolakäynteihin ja sitä, miten he kokivat henkilökunnan suhtautuvan heihin. Yhtä isää lukuun ottamatta kaikki olivat mukana neuvolakäynneillä. Pääosin isät olivat tyytyväisiä käynteihin ja heidän mielestään käynnit olivat mukavia ja tarpeellisia. He kokivat henkilökunnan ottavan ystävällisesti isätkin huomioon.

Läsnäoloni käynneillä oli luonnollista sekä minun että terveydenhoitajan silmissä.

En ole jäänyt missään vaiheessa äidin ”varjoon”.

Kaksi isää koki itsensä ulkopuoliseksi ja olisi kaivannut enemmän isien huomioonottamista.

Minuun suhtauduttiin niin, kuin en olisi ollut läsnä lainkaan. Ei kysytty terveydenhoitajan toimesta mitään. -- Lapsi ja äiti on tietysti pääosassa mutta kyllä isäkin on olemassa.

Kun äiti on ollut mukana niin äiti menee edelle.

9.2 Isän vastuu lapsen huolenpidossa

Kysymys numero viisi oli puolistrukturoitu ja sen tarkoitus oli saada selville miesten näkemys siitä, saavatko he mielestään tarpeeksi vastuuta isänä ja miten he kokivat vastuun saamisen. Vaihtoehtoina olivat syöttäminen, kylvettäminen, vaipanvaihdot, ulkoilu ja kasvatusvas-

tuu. Jokaista edellä mainittua asiaa sai arvioida asteikolla riittävästi, jonkin verran, vähän ja ei lainkaan.

Kuusitoista isää koki saavansa riittävästi vastuuta lapsen syöttämisessä ja kaksi koki saavansa vastuuta jonkin verran. Kylvettämässä ja vaipanvaihdossa seitsemäntoista isää koki saaneensa riittävästi vastuuta ja yksi sai vähän vastuuta molemmissa. Ulkoilun suhteen kuusitoista isää koki saaneensa riittävästi vastuuta ja kaksi sai jonkin verran. Kasvatusvastuun kohdalla seitsemäntoista isää koki saaneensa riittävästi vastuuta ja yksi jonkin verran.

Lisäksi oli avoin kohta muu, missä. Tässä kohdassa esille nousivat kodinhoitoon liittyvät asiat ja isän oma aktiivisuus.

Vastuuta annetaan niin paljon kuin isä haluaa ja jaksaa ottaa.

Ruuanlaitto, kodinhoito yms

Työstimme vastauksista taulukon (Taulukko 2).

TAULUKKO 2. Isän vastuun kokeminen lapsen huolenpidossa

Vaihtoehdot	Riittävästi	Jonkin ver- ran	Vähän	Ei lainkaan	Vastaajia
Syöttäminen	16	2	0	0	18
Kylvettäminen	17	0	1	0	18
Vaipanvaihdot	17	0	1	0	18

(jatkuu)

TAULUKKO 2. (jatkuu)

Ulkoilu	16	2	0	0	18
Kasvatusvastuu	17	1	0	0	18

Kuusitoista isää koki vastuun saamisen positiivisena ja hyvänä asiana. Osa isistä perusteli vastuun positiivista vaikutusta sillä, että vastuu kuului tasapuolisesti molemmille vanhemmille sekä se yhdisti perhettä ja tuki isyyttä. Yksi isä koki vastuun saamisen vaihtelevasti, välillä positiivisena välillä negatiivisena, sekä yksi isä ei ollut ymmärtänyt kysymystä oikein.

Koen, että vastuu on rakentavaa ja opettaa isänroolissa hyvinkin paljon lastenhoidosta.

Minusta on mukavaa saada vastuuta, koska se tarkoittaa, että taitoihini isänä luotetaan.

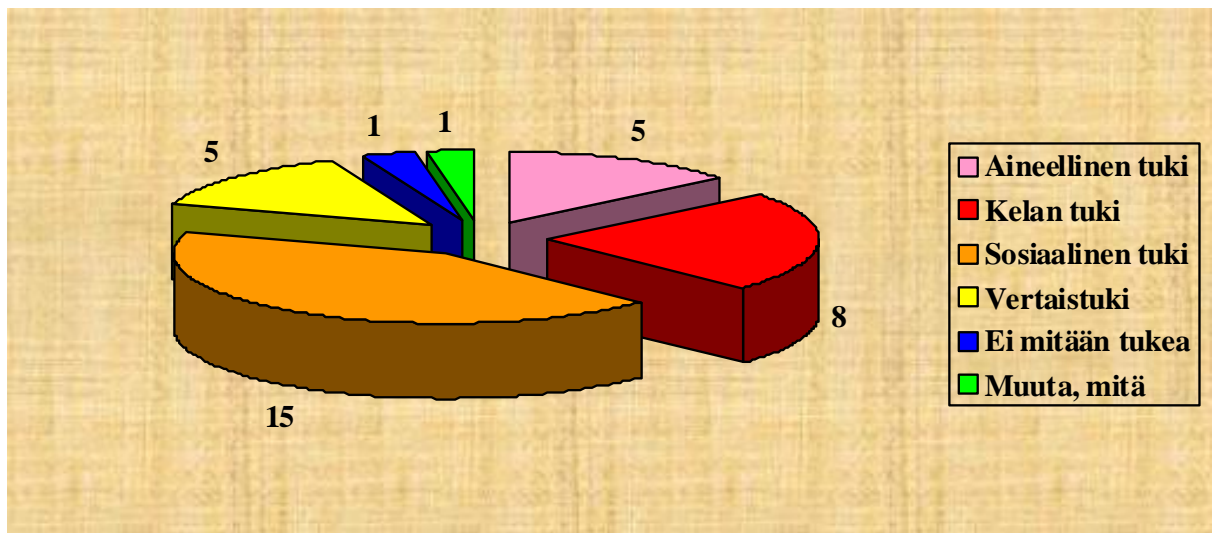
Kysymyksessä kuusi ”Tarjoudutko hoitamaan lapsiasi itse” tiedusteltiin isien omaa kokemusta osallistumisesta lapsiensa elämään. Vaihtoehtoina olivat kyllä tai ei, jonka jälkeen osallistumista sai miettiä perushoidon, leikkimisen, ulkoilun sekä ”muu, missä”- vaihtoehdon kautta. Kaikki kahdeksantoista kyselyyn vastannutta isää oli osallistunut perushoittoon, mutta leikkimiseen ja ulkoiluun osallistuivat kaikki muut paitsi yksi isä. ”Muu, missä”- vaihtoehtoon isät olivat lisänneet:

Joka asiassa.

Lastenhoito on hieman kokonaisvaltaisempaa, kuin nuo listat.

9.3 Isien saama tuki

Kysymyksen seitsemän A-kohdassa isät saivat pohtia saamaansa tukea isyyteensä ja B- kohdassa laittaa heille kolme tärkeintä tukimuotoa tärkeysjärjestykseen. Isät saivat valita vaihtoehtoja niin monta kuin halusivat. Vastausvaihtoehtoja olivat aineellinen tuki (tavarat ja vaatteet), Kelan rahallinen tuki, sosiaalinen tuki (elämäkumppani, perhe ja ystävät), vertaistuki eli muut isät, ei mitään tukea ja ”muuta, mitä”. A-kohdassa aineellista tukea oli saanut viisi, Kelan tukea kahdeksan, sosiaalista tukea viisitoista ja vertaistukea viisi isää. ”Muuta, mitä” -kohtaan yksi isä oli lisännyt seurakunnan, crosspointin sekä vanhempi-lapsiryhmän. Isät painottivat sosiaalisen tuen osalta erityisesti elämäkumppaninsa ja omien vanhempiensa tukea. Kuviosta 2 näemme tukivaihtoehtojen jakautumisen.

KUVIO 2. Isien saama tuki

Seitsemän B-kohdan vastauksissa sosiaalisen tuen tärkeimmäksi tukimuodokseen oli valinnut viisitoista isää, toiseksi tärkeimmäksi kaksi isää ja kolmanneksi tärkeimmän kohdan olivat kaikki vastaajat jättäneet tyhjäksi. Kelan tärkeimmäksi tueksi mainitsi kaksi, toiseksi tärkeimmäksi kaksi ja kolmanneksi tärkeimmäksi kolme isää. Aineellinen tuki ei ollut yhdellekään isälle tärkein tuki, mutta toiseksi tärkeimmäksi sen mainitsi kaksi ja kolmanneksi tärkeimmäksi kolme isää. Myöskään vertaistuki ei ollut yhdellekään isälle tärkein tuki. Toiseksi tärkein tuki se oli kahdeksalle isälle ja kolmanneksi tärkein yhdelle isälle. Muu, mitä -kohdan

vanhempi-lapsiryhmän, seurakunnan ja crosspointin oli maininnut yksi isä kolmanneksi tärkeimmäksi tukimuodokseen. Muutama isä oli jakanut sosiaalisen tuen vielä tärkeysjärjestykseen. Kaikki sosiaalisen tuen muodot laskimme kuitenkin yhdeksi ja ainoaksi sosiaaliseksi tueksi. (Taulukko 3).

TAULUKKO 3. Isien saaman tuen tärkeysjärjestys

Vaihtoehdot	Tärkein	Toiseksi tärkein	Kolmanneksi tärkein
Sosiaalinen tuki	15	2	0
Kela	2	2	3
Aineellinen tuki	0	2	3
Vertaistuki	0	8	1
Muu, mitä	0	0	1
Jättänyt vastaamatta	1	4	10

Kysymyksen seitsemän C-kohdassa (avoin) selvitettiin isien näkemyksiä neuvolasta saadusta tuesta. Kolme isää koki neuvolan tuen positiivisena. Kymmenen isää teki kehitysehdotuksia siitä, miten neuvola voisi paremmin tukea myös isiä. Päälimmäisenä kehitysehdotuksista nousi esille halu kokeilla isien ja lasten kahdenkeskeisiä neuvolakäyntejä. Yksi isä ei kuitenkaan osannut sanoa, miten neuvola voisi tukea isyyttä. Kahden isän mielestä lisätuelle ei ollut tarvetta ja yksi isä oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Tämän lisäksi yhden isän mielestä sosiaalinen toiminta ja tuki kuuluvat jokaisen omaan aikaan.

Isien omat neuvolakäynnit. Raskausaikana isille voisi olla oma ”synnytys/isyysvalmennus.”

Isien omat neuvolakäynnit voisi ottaa käyttöön.

9.4 Vanhemmuuden roolit

Kysymys kahdeksan oli avoin ja se käsitteli vanhemmuuden rooleja vanhemmuuden roolikartan pohjalta (LIITE 1). Isät saivat valita vaihtoehdoista elämän opettaja, rakkauden antaja, huoltaja, rajojen asettaja ja ihmissuhdeosaaja ne, mitkä kuvaavat heitä parhaiten, ja mitkä heidän mielestään elämäkumppaniansa (Taulukko 4). Isät eivät kuitenkaan nähneet itse roolikarttaa, vaan he valitsivat pelkkien otsikoiden perusteella vaihtoehdot. Vaihtoehdoista sai valita useamman.

TAULUKKO 4. Vanhemmuuden roolien jakautuminen

Vanhemmuuden roolit	Isä	Elämäkumppani
Elämän opettaja	6	6
Rakkauden antaja	9	13

(jatkuu)

TAULUKKO 4. (jatkuu)

Huoltaja	8	5
Rajojen asettaja	5	2
Ihmissuhdeosaaja	3	2
En osaa sanoa	2	2
Vastausta ei voitu tulkita	1	1
Jättänyt vastaamatta	0	1

Kuten taulukosta 4 näkyy, isät luonnehtivat itseään eniten rakkauden antajiksi ja huoltajiksi. He perustelivat valintojaan sillä, että isä tuo leivän pöytään ja käy töissä tienaamassa. Isien mielestä heidän tehtävänä on pitää perheestensä huolta.

-- kantaa huolta perheen hyvinvoinnista. Lapsi ei voi koskaan saada liikaa rakkautta.

Isä hoitaa ihmissuhteen ja pitää huolta perheestä ja läheisistä.

Isät korostivat elämäkumppaninsa kohdalla rakkauden antajaa ja elämänopettajaa. Monet olivat myös luonnehtineet itseään ja elämäkumppaniaan samoilla vanhemmuuden rooleilla. He perustelivat samoja rooleja esimerkiksi sillä, että molemmat pitävät huolta suhteesta ja lapsista. Elämäkumppaninsa rooleja isät eivät olleet perustelleet juuri ollenkaan.

Vaimollani on hyvä elämäkatsomus, jollaisen haluaisin myös lapselleni.

Vaimo on parempi ihmissuhdeasioissa.

9.5 Isien ja lasten yhteiset ajanviettohetket

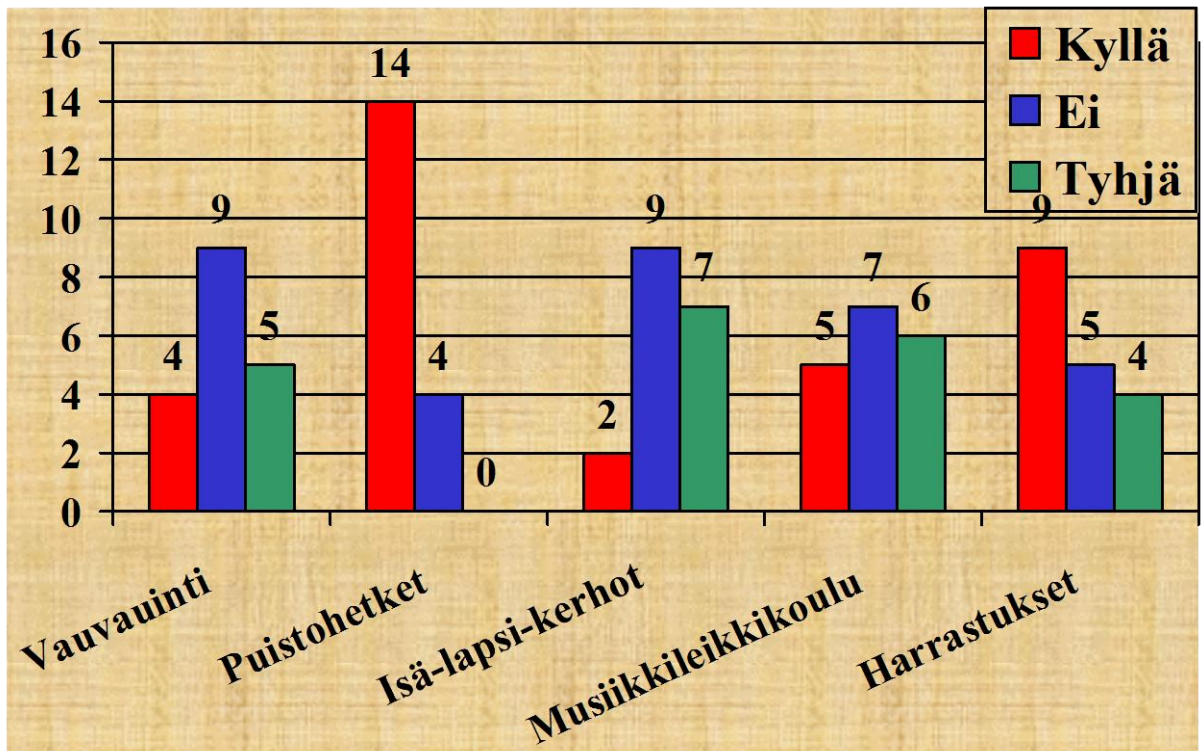
Kysymyksessä yhdeksän tiedusteltiin isien ajanviettoa lastensa kanssa ja kysymyksessä kymmenen sitä, miten ulkopuoliset ovat suhtautuneet isien ja lapsien kahdenkeskisiin ajanviettohetkiin. Kysymyksessä yhdeksän jaottelimme ajanviettohetket kodin ulkopuolisiin aktiviteetteihin: vauvauintiin, puistohetkiin, isä-lapsi-kerhoihin, musiikkileikkikouluun ja harrastuksiin. Jokaiseen vaihtoehtoon sai vastata ”kyllä” tai ”ei.” Vauvauinnissa kävi neljä isää, yhdeksän isää ei käynyt ja viisi isää jätti vastaamatta tähän vaihtoehtoon. Neljätoista isää kävi puistossa lastensa kanssa ja neljä isää ei. Isä-lapsi - kerhossa kävi kaksi isää, yhdeksän oli vastannut kohtaan ”en” ja seitsemän jättänyt kohdan tyhjäksi. Musiikkileikkikoulussa kävi viisi isää, seitsemän oli vastannut ”en” ja kuusi oli jättänyt kohdan tyhjäksi. Yhdeksän isää kävi harrastuksissa, viisi oli vastannut ”en” ja neljä jättänyt kohdan tyhjäksi. Kuvio 3 osoittaa, että eniten isät kävivät yhdessä lapsiensa kanssa puistoissa ja erilaisissa harrastuksissa. Lisäksi ”muu, missä” -kohtaan isät olivat saaneet lisätä erilaisia ajanviettohetkiä.

Yhteiset isä - lapsijummat, yhteiset retket, mökkireissut ym.

Hiihto, luistelu, pulkkamäki.

Osa isistä, jotka olivat vastanneet vaihtoehtoihin ”en”, perustelivat vastauksiansa sillä, että lapsi on vielä niin pieni.

Vauva on niin pieni, ettei osallistuminen ajankohtaista. Kun kasvaa niin varmasti käyn jossain.

KUVIO 3. Isien ja lapsien yhteiset hetket

Kysymyksestä kymmenen (avoin) kävi ilmi, että yksitoista isää koki muiden kuin elämäkumppanin suhtautuvan heidän ja heidän lastensa kahdenkeskisiin ajanviettohetkiin positiivisesti. Yksi isä koki, että suhtautuminen ei ollut niin positiivista, viisi isää oli jättänyt kohdan tyhjäksi ja yksi isä ei ollut ymmärtänyt kysymystä.

Kaikenikäiset naiset ihailleen, miehet hieman neutraalimmin.

Olen kohdannut muutama vinokatse, mies ja lastenvaunut eivät välttämättä mahdu jokaiseen ajatusmalliin.

9.6 Hoitovapaan hyödyntäminen

Kysymyksissä yksitoista, kaksitoista ja kolmetoista isät saivat mahdollisuuden pohtia hoitovapaan hyödyntämistä ja työnantajan suhtautumista hoitovapaan pitämiseen. Kysymyksen yksitoista vaihtoehtoina olivat ”olen hyödyntänyt”, ”hyödynnän parhaillaan”, ”tulen tulevaisuudessa hyödyntämään”, ”en ole ajatellut asiaa” sekä ”en hyödynnä hoitovapaata”. Kolme

isää oli hyödyntänyt, kaksi isää tulee tulevaisuudessa hyödyntämään, neljä isää ei ollut ajatellut asiaa ja kahdeksan isää ei aio hyödyntää hoitovapaata. Tämän lisäksi yksi isä oli vastannut kaikki kolme vaihtoehtoa; ”olen hyödyntänyt”, ”hyödynnän parhaillaan sekä ”tulen tulevaisuudessa hyödyntämään”.

Kysymyksessä kaksitoista (avoin) isät perustelivat hoitovapaalle jäämistään irtautumisena töistä ja ennen kaikkea saadakseen enemmän aikaa lastensa kanssa. Yksi isä perusteli valintansa myös sillä, että näin hän voi kotona ollessaan tukea myös muita perheitä, koska koulun jälkeen heille tulee lasten kavereita.

Töitä ehtii tehdä aina, mutta oma lapsi on pieni vain hetken aikaa ja se on ainutkertaista.

Haluan olla enemmän lasten kanssa, kun ovat vielä pieniä.

Kysymyksessä kolmetoista (avoin) kolmen isän mielestä työnantaja suhtautui positiivisesti ja kannustavasti, eikä nähnyt hoitovapaan pitämisessä mitään estettä. Kaksi isää ei osannut varmuudella sanoa työnantajan kantaa hoitovapaaseen. He arvelivat kuitenkin työnantajan suhtautuvan ymmärtäväisesti. Yksi isä koki, ettei hän saa työnantajalta tukea hoitovapaan pitämiseen.

9.7 Miehen muuttuminen isyyden myötä

Kysymyksissä neljätoista, viisitoista ja kuusitoista käsiteltiin isyyden muutosta ja kokemista. Neljätoista ja viisitoista selvittivät isien arvojärjestyksen muuttumista lapsen syntymän jälkeen sekä sitä, mitä arvoja isät haluavat lapsilleen opettaa. Kysymys kuusitoista selvitti isyyden kokemista ennen ja jälkeen lapsien syntymän.

Yhtä isää lukuun ottamatta kaikki isät kokivat arvojärjestyksensä muuttuneen lapsien syntymän jälkeen. Kaksi isistä mainitsi arvojärjestyksen muuttuneen, mutta he eivät osanneet pu-

kea arvoja sanoiksi. Isät perustelivat arvojensa muuttumista sillä, että lapsen syntymän jälkeen perhe koettiin kiistatta ykkösenä ja yhteistä aikaa arvostettiin yhä enenevässä määrin. Yhden isän vastausta ei voitu tulkita.

Ei paljon maisterin paperit paina vauvan rinnalla. Vauva kiistatta elämämme suurin saavutus. Vauva tärkein, muu vasta sitten.

Vaimo ja lapsi on ensisijalla. Kaikki muu näiden jälkeen.

Kysymyksessä viisitoista (avoin), mitä arvoja isät halusivat lapsilleen opettaa, vastaukset vaihtelivat laajasti. Kolme eniten mainittua arvoa olivat toisten kunnioittaminen, käytöstavat ja rehellisyys. Tämän lisäksi mainittiin esimerkiksi kristillinen arvopohja, luonnonarvot, suomalaisuus ja suvaitsevaisuus.

Kysymyksessä kuusitoista (avoin) kysyttiin isyyden kokemista ennen ja jälkeen lapsen syntymän. Ennen syntymää isyyttä ei ollut juuri ajateltu ollenkaan ja isyyttä ei pidetty konkreettisena asiana. Vasta lapsen myötä koettiin olevan isä. Isät kuvailivat lasten syntymän tuovan mukanaan vastuuta, ylpeyttä, haasteellisuutta, konkreettisuutta ja iloa.

Ennen lapsen syntymää se oli vain sana, nyt sillä on suuri merkitys, suuri vastuu. Ihana asia!

Ennen se oli kaukainen / tuntematon asia tulevaisuudessa. Nykyään se on suurimpia syitä elää--.

9.8 Isyyden paras anti

Isät pohtivat isyyden parasta antia kysymyksessä seitsemäntoista (avoin). Vastauksissa korostui lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen, lapsen pyyteetön rakkaus, vuorovaikutus lapsen kanssa sekä tunne siitä, että on tärkeä lapselle. Monelle isälle tunne siitä, että joku odottaa kotona, kun tulee töistä ja leikkihetket lapsen kanssa olivat parasta isyyden antia. Yksi isä mainitsi myös sen, että vanhemmat voivat oppia lapsilta eivätkä vain lapset vanhemmilta.

Nähdä omien lasten kasvu ja kehitys. Ja se kuinka he ovat omia persoonia. On myös ollut kiva huomata, kuinka itse on pärjännyt aika hyvin (ainakin vielä).

Pyyteetön rakkaus.

9.9 Vapaa sana

Kohdassa kahdeksantoista isät saivat vapaasti kertoa tuntemuksiaan, ajatuksiaan ja pohdintojaan sekä antaa palautetta kyselystä. Monet isät toivat esille isyyden tuoman positiivisen tunnekokemuksen ja sen, kuinka mahtavaa on olla isä. Lisäksi kommentteja tuli yhteiskunnasta ja kyselomakkeesta. Yhteiskuntaa kritisoiitiin siitä, että sukupuoliroolit ovat edelleen vahvassa sekä siitä, että yhteiskunnan tarjoamat taloudelliset edellytykset isien kotiin jäämiselle eivät ole hyvät. Yhden isän mielestä kyselylomakkeen täyttäminen oli hauskaa, mutta haastavaa, sillä tunteiden esille tuominen ei ollut niin helppoa. Yksi isä antoi palautetta, että olisi ollut hyvä kerätä isien taustatiedot kattavamman aineiston saamiseksi. Tämän lisäksi yksi isä kiitteli neuvolaa mukavista hetkistä.

Isyys on iloinen asia jota voi muillekin suositella.

Toivottavasti yhteiskunta kykenee rohkaisemaan muitakin isiä jäämään kotiin hoitamaan lapsia. Taloudellisten edellytysten luominen on tärkeää.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kappaleessa vedämme tutkimuksemme tulokset yhteen ja vertaamme meidän työmme tuloksia viiteen aikaisempaan tutkimukseen isyysaiheesta.

10.1 Miten olet muuttunut lapsen syntymän jälkeen?

Ennen lapsen syntymää isä oli vain sana. Isyyden ajateltiin olevan muun muassa pelottavaa ja haasteellista, mutta äitiyteen verrattuna, isyyttä ajateltiin kuitenkin vain vähän. Isyys ei myöskään ollut konkreettista. Kaikki tutkimukseen osallistuneet isät olivat mukana synnytyksessä. He kuvailivat synnytystä muun muassa positiiviseksi, jännittäväksi ja pelottavaksi. Makkosen ym. (1981) tutkimuksen mukaan isän osallistuminen synnytykseen lähensi perhettä (Makkonen ym. 1981, 132).

Lapsen syntymän jälkeen isyys konkretisoitui ja tuli lähemmäs miehiä. Isyys koettiin haastavana, vastuullisena ja ihanana asiana. Miehet kokivat saaneensa lapsen myötä merkityksen sanalle ”isä.” Tutkimuksen kaikki isät olivat muuttuneet lapsen syntymän jälkeen. Samaan suuntaisiin tuloksiin ovat tulleet myös Ekonen & Järvelä (2003) omassa tutkimuksessaan. Heidän tuloksensa eroavat kuitenkin meidän tutkimustuloksistamme siinä, että heidän tutkimuksessaan kaikki miehet eivät kuitenkaan muuttuneet. (Ekonen & Järvelä 2003, 38.)

Tutkimuksessamme vain yksi isä mainitsi arvojen pysyneen samoina lapsen syntymän jälkeen. Viisitoista isää oli yhtä mieltä siitä, että lapsen syntymän jälkeen arvot muuttuivat niin, että lapsi ja perhe menivät kaiken muun edelle. Elämänkumppani ja lapsi olivat kaikkein tärkeimmät, jolloin isä siirsi omat tarpeensa taka-alalle. Kaksi isää ei osannut sanoittaa arvoja ja niiden muuttunutta järjestystä, mutta tiedosti arvojensa muuttuneen. Samaan tulokseen perheen tärkeydestä tuli myös Paajanen (2006) tutkimuksessaan. Paitsi, että lapsen turvallisuus oli tärkeää, Paajasen tutkimuksessa nousi esille myös isän oma turvallisuus. Isät eivät ottaneet elämässä enää niin suuria riskejä, koska isät halusivat, että lapsella olisi isä isompanakin.

(Paajanen 2006, 87 - 88.) Paajasen (2006, 50 - 51) tutkimuksessa eniten mainitut arvot olivat samat kuin meidän tutkimuksessamme eli käytöstävät, kunnioitus ja rehellisyys.

Sekä meidän, että Paajasen tutkimuksessa isyyden parhaiksi puoliksi mainittiin muun muassa lapsen pyyteetön rakkaus, lapsen kasvun ja kehityksen seuraaminen sekä lapsen onnellisuus. Isyyden kolme vaikeimmaksi koettua asiaa olivat Paajasen mukaan työn ja perheen yhteensovittaminen, kasvatuskysymykset ja lapsen rytmiiin ja tarpeisiin oppiminen. (Paajanen 2006, 59 - 61.)

10.2 Millaisissa asioissa otat ja saat vastuuta lapsesi hoidossa?

Kaikki isät ottivat oma-aloitteisesti osaa lapsensa hoitoon. Kaikista eniten he osallistuivat perushoitoon, jonka jälkeen leikkiminen ja ulkoilu kuuluivat myös miltei jokaisen isän ja lapsen yhteisiin hetkiin. Lähes jokainen isä koki elämänkumppaninsa antavan riittävästi vastuuta syöttämisessä, vaipanvaihdossa, kylvettämässä ja ulkoilussa. Pääosin isät siis kokivat saaneensa riittävästi vastuuta, mutta mukaan mahtui myös isiä, jotka kokivat saaneensa jonkin verran vastuuta syöttämisessä sekä ulkoilussa ja vähän vastuuta kylvettämässä ja vaipanvaihdossa. Kasvatusvastuu jakautui isien mielestä riittävästi molemmille vanhemmille. Tosin yksi isä mainitsi saaneensa vain jonkin verran vastuuta lapsen kasvatuksessa. Tutkimuksessamme ei tullut esille sitä, halusiko isä enemmän vastuuta. Paajanen (2006) kirjoittaa tutkimuksessaan osan isistä kaipaavan itseltänsä enemmän oma-aloitteisuutta lapsen hoidossa. Isät halusivatkin olla lapsensa kanssa kahdestaan ilman, että äiti oli neuvomassa. He halusivat opetella hoitamaan lasta itsenäisesti ja näyttää itselleen pärjäävänsä sekä asettua niin sanotusti naisen asemaan, eli huomata, millaista lapsiperheen arjen pyörittäminen todellisuudessa voi olla. (Paajanen 2006, 43, 80.)

Vastuun saamisen koettiin vahvistavan isyyttä ja yhdistävän perhettä. Sitä pidettiin mukavana ja luonnollisena asiana. Kaila-Behmin (1997) tutkimuksen mukaan isät miettivät omaa kasvat- ja hoitovastuutaan sekä lapsen kasvua ja kehitystä. Isä opetteli lapsensa hoitamista toistamalla konkreettisesti esimerkiksi vaipanvaihtoa. Hän saattoi jännittää sitä, pitääkö hän lasta

sylissä oikein, mutta osallistumalla aktiivisesti lapsen hoitoon isän varmuus kasvoi. (Kaila-Behm 1997, 61, 63.)

Isät viettivät kahdenkeskistä aikaa lapsensa kanssa eniten puistoissa ja toiseksi eniten aika kului erilaisissa harrastuksissa. Harva isä kävi vauvauinnissa, isä-lapsi -kerhoissa sekä musiikkileikkikoulussa. Muutamalla isistä lapsi oli vielä niin pieni, ettei osallistuminen ollut ajankohtaista. Isät kokivat ulkopuolisten suhtautuvan isän ja lapsen kahdenkeskisiin hetkiin positiivisesti.

Tutkimukseemme osallistuneista isistä muutama oli hyödyntänyt, yksi hyödynsi parhaillaan ja muutama ajatteli tulevaisuudessa hyödyntävänsä hoitovapaan. Myös Ekosen & Järvelän (2003) tutkimuksessa vain viisi isää hyödynsi tai aikoi hyödyntää hoitovapaan (Ekonen & Järvinen 2003, 39). Tutkimuksessamme isät perustelivat hoitovapaan pitämistä sillä, että halusivat lapsensa kanssa enemmän aikaa ja irtautua töistä. Pääosin isät kokivat työnantajan suhtautuvan hoitovapaan pitämiseen hyvin, mutta kaikki eivät olleet varmoja asiasta. Paajasen (2006, 64) ja Kauhasen (1998, 62) tutkimukset tukevat meidän tutkimustamme siinä, että isät toivovat yhteiskunnalta enemmän taloudellista tukea koti- isyyteen.

10.3 Millaista tukea saat isyyteesi?

Kaikki kyselyyn vastanneet isät olivat saaneet jonkinlaista tukea isyyteensä. Yleisin tukimuoto, mitä isät saivat, oli sosiaalinen tuki, ja sen jälkeen toisena tuli Kelan rahallinen tuki. Aineellinen ja vertaistuki olivat jaetulla kolmannella sijalla. Isät saivat laittaa tukimuodot tärkeysjärjestykseen ja selvänä ykkösenä oli sosiaalinen tuki, vain kaksi isää ei ollut maininnut tätä tärkeimmäksi. Vertaistuki nousi toiseksi tärkeimpänä tukena isille ja kolmanneksi tärkeimmän tukimuodon oli jättänyt tyhjäksi yli puolet isistä. Myös Ekosen & Järvelän (2003, 48) ja Paajasen (2006, 62, 65) tutkimuksissa isät olivat maininneet tärkeimmäksi tuekseen sosiaalisen ja toiseksi tärkeimmäksi vertaistuen. Lisäksi Ekosen & Järvelän tutkimukseen osallistuneista isistä osa ei kokenut saavansa riittävästi tukea isyyteensä. Syytä tähän tuen riittämättömyyteen ei kuitenkaan osattu tarkkaan rajata, sillä vastauksien kirjo oli niin laaja. (Ekonen & Järvelä 2003, 48.)

Kaikki paitsi yksi isä olivat olleet mukana lapsen neuvolakäynneillä. Pääosin isät olivat tyytyväisiä neuvolassa saadusta huomiosta ja tuesta, mutta mukaan mahtui myös isiä, jotka kivat jääneensä äidin varjoon. Paajanen (2006, 65) on tullut samaan tulokseen siinä, että isiä voisi ottaa huomioon enemmän. Esimerkiksi neuvolassa jaettu materiaali on yleensä hyvin äitikeskeistä. Kaila-Behm (1997, 32) toteaa isien arvostavan sitä, että heitä kuunnellaan ja heiltä kysytään mielipiteitä ja kokemuksia vanhemmuudesta.

Meidän tutkimukseemme osallistuneet isät antoivat neuvolalle myös kehittämissuhteita siitä, miten neuvola voisi tukea isiä vieläkin paremmin isyyden polulla. Kehittämissuhteista nousi ehdottomana ykkösenä isien omat neuvolakäynnit lapsen kanssa.

11 POHDINTA

Mielestämme äitiyttä tuodaan enemmän esille kuin isyyttä, joten tästä syystä halusimme tutkia isyyttä. Halusimme myös varhaiskasvatuksen kelpoisuuden. Ajatukset pyörivät vanhemmuuden ja isyyden ympärillä, joista pikku hiljaa rajautui työmme aihe ”Isyys isän silmin”. Työmme punainen lanka oli tuoda esille isien omia kokemuksia isyydestä ja näin ollen saada työmenetelmiä ja -välineitä isien kanssa työskentelemiseen, sekä hyödyntää tutkimustuloksia muun muassa perhetyössä. Halusimme myös ymmärtää naisena isyyttä ja isänä olemista, jotta voimme tulevana sosiaalialan ammattilaisina ottaa isän tarpeet ja toiveet huomioon ilman, että äiti toimii isän puolestapuhujana.

Tutkimusmenetelmäksi valitsimme kyselylomakkeen. Rajasimme vastaajajoukon 0-3- vuotiaiden lasten biologisiin isiin, koska tämä rajaus tukee varhaiskasvatuksen osaamistamme. Näiden ohjeiden pohjalta työelämän ohjaajamme valitsi kyselyyn vastanneet isät, joille hän antoi ja lähetti lomakkeet. Kyselylomake lähti 50 isälle, mutta vain 18 niistä palautui. Jouduimme jatkamaan kyselylomakkeen vastausaikaa kahdella viikolla, sillä määräaikaan mennessä palautui 14 vastausta. Kyselylomakkeen jatkoajan loputtua palautui vielä kaksi vastausta. Vaikka emme enää tämän jälkeen jatkaneet kyselyaikaa, vastauksia palautui kuitenkin vielä kaksi. Koska työelämän ohjaajallamme oli vapaat kädet valita isät raamiemme mukaisesti, voimme arvailla, että nämä 50 isää olivat aktiivisimmasta päästä. Voimme myös olettaa, että kyselyymme vastanneet 18 isää olivat halukkaita kehittämään perhepalveluita isälähtöisempään suuntaan. Seuraavaa tutkimusta ajatellen olisi ehkä hyvä valita eri tutkimusmenetelmä, kuten esimerkiksi kontrolloitu kysely tai haastattelu. Tällöin vastausprosentti voisi olla korkeampi.

Kyselylomakkeen laadinta oli haasteellista, koska pienetkin sanavalinnat vaikuttivat lopputulokseen. Haasteellisuus näkyi muun muassa siinä, että vasta kuudes versio kyselylomakkeestamme onnistui. Kysymyksiemme ajatuksena oli saada selville, kuinka paljon isät saavat ja ottavat vastuuta lasten hoidossa ja minkälaista tukea he saavat isyyteensä. Neuvola halusi myös oman näkökulmansa kyselyymme eli tietää, miten he voivat tukea isyyttä. Valitsimme

puolistrukturoidun kyselylomakkeen, sillä uskoimme sen antavan laajan ja vaihtelevan näkökulman aiheeseemme. Vaihtelevuutta esiintyikin, mutta punainen lanka yhdisti vastaukset toisiinsa. Luettuamme kyselylomakkeita, mietimme, olivatko kysymyksiemme esimerkit liian johdatteluvia. Huomasimme myös, että olisimme voineet joissakin kysymyksissä kysyä perusteluja vastauksiin. Vaikka edellä mainitut asiat jäivät mietityttämään, olemme kuitenkin pääosin tyytyväisiä kyselylomakkeeseemme ja opimme sen tekemisestä paljon. Kyselylomakkeen analysointiin haimme apua yliopettajaltamme, koska emme tienneet, miten edetä analysoinnissa. Häneltä saamiemme neuvojen avulla etsimme vastauksista samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia ja vedimme nämä ryhmiin, joille kummallekin annoimme yläkäsitteen.

Tutkimuskysymysten ja teoreettisen viitekehyksen rajaaminen oli haasteellista. Lähdemateriaali oli pääosin tuoretta ja sitä löytyi ilman suurempia ponnisteluja. Löysimme materiaaleista hyvin olennaisen tiedon, mutta perhevapaat- sekä perhe ja vanhemmuusosioihin tiedon löytäminen ei sujunut ongelmitta. Perhe ja vanhemmuus osiossa punainen lanka hävisi ja teksti lähti rönsyilemään, mutta saatuamme ohjausta, punainen lanka löysi taas paikkansa. Kaikista haastavin osio liittyi perhevapaisiin. Koska meillä ei ole lapsia, emme olleet aikaisemmin perehtyneet perhevapaisiin lainkaan. Tästä ja perhevapaiden sekavuudesta johtuen asian ymmärtäminen ja sen pukeminen ymmärrettävään muotoon vei aikansa.

Alusta asti oli selvää, että me molemmat kannamme yhtäläisen vastuun työmme etenemisestä ja valmistumisesta. Koko prosessi sujuikin mukavissa tunnelmissa, koska ystävyys ja samantyyppiset työskentelytapamme siivittivät kohti yhteistä tavoitetta. Käytimme molempien vahvuuksia hyväksemme ja keskustelimme ja pohdimme paljon isyys aihetta, ja vasta sen jälkeen aloimme kirjoittaa ajatuksiamme ylös.

Prosessi on ollut mielenkiintoinen, haasteellinen ja opettavainen. Koska aihe on lähtöisin meistä itsestämme, mielenkiinto säilyi läpi työn. Kirjoitusprosessin aloitimme huhtikuussa, jolloin käytimme vapaapäivämme kirjoittamiseen. Kesän olimme eri paikkakunnilla ja tästä johtuen sovimme molemmat lukevamme materiaalia ja tekevämme niistä muistiinpanoja. Kesätyöskentely ei kuitenkaan ollut niin tehokasta kuin olisimme halunneet, sillä emme pystyneet vaihtamaan ajatuksiamme kasvotusten ja tästä johtuen työskentelytapa muuttui mekani-

seksi kirjoittamiseksi. Kun kesän jälkeen olimme taas samalla paikkakunnalla, aloitimme tiiviimmän ja tehokkaamman työskentelyn, jolloin heti työharjoittelusta päästyämme jatkoimme kirjoitusprosessia. Teimme opinnäytetyötä neljänä päivänä viikossa, jopa iltayhdeksään asti. Työskentely oli intensiivistä ja raskasta, mutta pidimme silti sovituista aikatauluista kiinni. Intensiivisen työskentelyn vastapainoksi aloitimme yhteisen liikuntaharrastuksen, josta tulikin meille henkisen jaksamisen kannalta erittäin tärkeä.

Prosessi sisälsi epätoivon hetkiä, jolloin iski paniikki siitä, saammeko työmme ajoissa valmiiksi. Kun toinen meistä panikoi, toinen kannusti ja valoi uskoa. Työn lisäksi myös tietotekniikka aiheutti harmaita hiuksia. Vaikka välillä iskikin epätoivo, koimme myös iloisia onnistumisen hetkiä. Kun saimme vaikeimmat osiot valmiiksi, huokasimme helpotuksesta ja tunsimme onnistuneemme. Pikkuhiljaa myös tietoteknillinen osaaminen karttui ja saimme vinkkejä, jotka helpottivat työskentelyämme. Esimerkiksi ”opinnäytetyöroskis”, johon siirsimme kappaleita, joita emme silloin tarvinneet, mutta joihin pystyimme palamaan tarvittaessa. ”Opinnäytetyöroskikseen” laitoimme myös meitä askarruttavia asioita ja kriittistä reflektiota. Keksimme myös käyttää apuna kahta tietokonetta, jolloin samanaikaisesti näimme toiselta koneelta ”opinnäytetyöroskiksemme” ja siihen kirjatut asiat, ja toiselta koneelta itse työmme.

Mitä sitten opimme tästä opinnäytetyöprosessista? Emme koskaan aikaisemmin ole tehneet näin laajaa työtä ja tutkimusosio oli meille kokonaan uusi aluevaltaus. Prosessi oli raskas ja uuvuttava, paitsi tiukan aikataulun, myös sen vuoksi, että kumpikaan meistä ei ole kirjoittajatyyppejä. Näin ollen tekstin luominen oli vaikeaa ja tiukassa aikataulussa pysyminen oli välillä uuvuttavaa. Huomasimme meissä kuitenkin olevan piileviä voimavaroja ja toisen tuki oli myös erittäin tärkeää. Vaikka puurtaminen oli välillä uuvuttavaa, oli meillä myös hauskaa. Työskentelymme ei ollut pelkkää totista puurtamista, vaan käytimme huumoria piristysruiskeena työn tekemisen lomassa. Itse tutkimusosion tekemisestä opimme paljon. Ensinnäkin pienet sanavalinnat ovat tärkeitä jo tutkimussuunnitelman ja kyselylomakkeen kannalta. Tutkimustulosten analysoinnissa meillä oli aluksi vaikeuksia erottaa omat tulkintamme isien omista vastauksista, mutta kovan rajauksen jälkeen saimme omat tulkintamme erotettua faktoista. Faktat on siis esitettävä faktoina ja omat tulkinnat jätettävä analysoinnin ulkopuolelle.

Huomasimme myös, että omat asenteemme ja ajatuksemme muuttuivat isälähtöisemmiksi. Ymmärryksemme isyyttä kohtaan kasvoi, ja jos mietimme itseämme tulevina sosiaalialan ammattilaisina, uskomme ottavamme isän huomioon tasavertaisena äidin rinnalla. On mielenkiintoista huomata, että vaikka emme kaupungilla ollessamme tietoisesti etsi perheitä ja tarkastele isän tapaa olla lapsensa kanssa, teemme sitä kuitenkin tiedostamattamme. Toinen mielenkiintoinen seikka on se, että silmiimme osuu koko ajan isäaiheisia lehtiartikkeleita, vaikka emme niitä enää tietoisesti etsikään. Pohdimmekin, onko isyys nyt enemmän esillä kuin aloittaessamme opinnäytetyötämme vai onko keskustelu isyydestä lisääntynyt.

Tajusimme sen, että työtä voi viilata monta vuotta, mutta jossain välissä on lopetettava ja todettava, että nyt tuli valmista. Jatkotutkimusaiheeksi materiaaleista nousi esille se, että odotuksesta ja vauvoista puhutaan naisten kielellä. Tästä johtuen jatkotutkimusaiheena voisikin olla projektityyppinen työ. Projektin ideana voisi olla isille suunnattu oma ohjekirja, missä olisi miesten kielellä asiaa odotuksesta, vauvoista, isyydestä ja isien etuuksista. Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla isien syvähaastattelu ennen lapsen syntymää ja lapsen ollessa noin 2-3 kuukauden ikäinen. Tällä tavalla voitaisiin selvittää sitä miten mies on muuttunut lapsen syntymän jälkeen.

Prosessi antoi meille kokonaisuudessaan paljon, mutta emme osaa pukea sanoiksi kaikkea oppimaamme, emmekä vielä edes sisäistä kaikkea sitä, mitä olemme oppineet. Tiedämme kuitenkin sen, että selvisimme tästä urakasta kunnialla ja voimme olla ylpeitä itsestämme. Me teimme sen!

12 LOPUKSI

Haluamme kiittää kyselyymme osallistuneita isiä ja työelämäohjaajamme, sillä ilman heitä työmme ei olisi onnistunut. Haluamme myös kiittää opiskelukavereitamme vertaistuesta ja ohjaavaa opettajaamme, joka auttoi selviytymään solmukohdista eteenpäin. Suuret kiitokset ja halaukset myös meidän läheisillemme, jotka tukivat ja uskoivat meihin koko prosessin ajan. Ja ekstrahalaukset Anun isosiskolle, joka antoi kullannarvoisia vinkkejä, jotka helpottivat työskentelyämme ja joka myös luki keskeneräisen työmme ja antoi parannusehdotuksia.

Lopuksi haluamme rohkaista tulevia opinnäytetyöntekijöitä heidän prosessissaan. Prosessi on yhtä ala- ja ylämäkeä, mutta siitä selviää, kunhan uskoo itseensä ja muistaa myös pitää hauskaa!

LÄHTEET

Kirjat

Bardy, M. 2002. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa K. Järvinen & L. Kolbe (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Pieksämäki: RT - Print Oy.

Bardy, M., Salmi, M. & Sauli, H. 2004. Lapsen ja lapsiperheiden asemasta. Teoksessa R.

Halila, S. Kivitiie-Kallio, J. Mertsola, S. Niemi & A. Söderholm (toim.) Lapsen kaltoin-kohtelu. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Crabtree, B. & Miller, W. 1992. Primary Care Research: A Multimethod Typology and Qualitative Road Map. Teoksessa B. Crabtree & W. Miller (toim.) Doing qualitative research. United States of America: SAGE Publications.

Erätuuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1994. Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Esko, M. 1984. Mies ja isyys. Perheen kehitysvaiheet ja isän muuttuva rooli. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.

Heikkinen, H., Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2001. Monimuotoinen sosiaaliturva. 3. uudistettu painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Helminen, M-L. & Iso-Heiniemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta. Käyttäjänopas. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Hirsjärvi, S., Remes, R. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus.

Hirvonen, H. 2002. Isä syntymässä. Vauvan odotus, syntymä ja hoito. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Juva: WS Bookwell Oy.

Huttunen, J. & Sevon, E. 2002. Odottavan äidin vastuu. Teoksessa U. Kinnunen & A.

Rönkä (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otava.

- Jallinoja, R. 1984. Familistiset ja individualistiset perheratkaisut: yleiskuva 1890 - 1980. Teoksessa E. Haavio - Mannila, R. Jallinoja & H. Strandell (toim.) Perhe, työ ja tunteet. Ristiriitoja ja ratkaisuja. Juva: WSOY:n graafiset laitokset.
- Jokinen, E. 2002. Äitiys, isyys ja julkiset fantasiat. ? Teoksessa K. Järvinen & L. Kolbe (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Jokinen, K. & Saaristo, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. 2. painos. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Juvakka, E. & Viljamaa, J. 2002. Miehen mittainen isä. Juva: Ws Bookwell.
- Järvinen, K. & Kolbe, L. 2002. Murros mahdollisuutena. Teoksessa K. Järvinen & L. Kolbe (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Kaila-Behm, A. 1997. Miehestä esikoisen isäksi. Väitöskirja. Hoitotieteen laitos. Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Karisto, A. & Takala, P. 1990. Suomi muuttuu. Näkökulmia elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutokseen. Porvoo: WSOY:n graafiset laitokset.
- Kauhanen, S. 1998. Teoksessa E. Puranen. (toim.) Kohti uudenlaista isyyttä. Joensuun yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan ja filosofian laitos. Joensuun Yliopistopaino.
- Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa U. Kinnunen & A. Rönkä (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe- elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otava.
- Kinnunen, U. & Rönkä, A. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa U. Kinnunen & A. Rönkä (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe- elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otava.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kolbe, L. 2002. Suomalainen ja eurooppalainen koti. Teoksessa K. Järvinen & L. Kolbe (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Korhonen, M. 2002. Aina oli joku kotona. Teoksessa K. Järvinen & L. Kolbe (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Pieksämäki: RT-Print Oy.
- Lammi-Taskula, J. 2007. Parental Leave for Fathers? Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland. Stakes Research Report 166. Vaajakoski: Gummerus Printing.
- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2004. Ulottuvuuksina aika ja elämänvaiheet. Teoksessa J. Lammi-Taskula & M. Salmi (toim.). Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Saarijärvi: Gummerus.
- Makkonen, T., Ruoppila, I., Rönkä, T., Timonen, S., Valvanne, L. & Österlund, K. 1981. Operaatio perhe-isä ja synnytys. Tutkimus perhesynnytyksestä, vierihoidosta ja esikoisperheen vuorovaikutuksesta. Mannerheimin Lastensuojeluliiton julkaisu. Lapsiraportti A 34.

Miettinen, A. & Rotkirch, A. 2008. Milloin on lapsen aika? Lastenhankinnan toiveet ja esteet. Perhebarometri 2008. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 34 / 2008. Helsinki: Hakapaino Oy.

Moilanen, P. & Rähkä, P. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II -näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nieminen, K. 2003. Perhevapaat. Porvoo: WS Bookwell.

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikouluikäisten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri 2006. Väestöntutkimuslaitos Katsauksia E 24 / 2006. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.

Penttinen, H. 2004. Tunneälyä isille. Teoksessa H. Penttinen (toim.). Rohkeutta, isä. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Rautiainen, M. 2001. Vanhemmuuden roolit ja varhainen vuorovaikutus (0-2 vuotta). Teoksessa M. Rautiainen (toim.) Vanhemmuuden roolikartta. Syvennä ja sovelle. Käyttäjän opas 2. Helsinki: Hakapaino Oy.

Rönkä, A. & Rönkä, T. 1994. Isän viisaus. Tasapainoon ja eheyteen isänä, äitinä, puolisona ja kasvattajana. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Salmi, M. 2004a. Työn ja perheen yhteensovittamisen kentät. Teoksessa J. Lammi-Taskula & M. Salmi (toim.). Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Saarijärvi: Gummerus.

Salmi, M. 2004b. Arkielämä kokoaa yhteen työn ja perheen. Teoksessa J. Lammi-Taskula & M. Salmi (toim.). Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Saarijärvi: Gummerus.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Schalin, L-J. 1991. Perheen ihmissuhteista. Helsinki: Yliopistopaino.

Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY.

Sinkkonen, J. 2003. Teoksessa P. Niemelä, P. Siltala & T. Tamminen (toim.). Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. Juva: WS Bookwell Oy.

Sommer, D. 1984. Kun isä on kotona. Isän roolista, isistä ja pikkulapsista. Suom. M. Kilpi. Juva: WSOY.

Spock, B. 1988. Vanhemmuus. Suom. S. Hassi. Juva: WSOY.

Varma. 2007. Toimeentuloturva 2007. Lakisääteinen sosiaaliturva ja vapaaehtoiset vakuutukset. Teoksessa P. Hilkamo (toim.) Helsinki: Edita Prima Oy.

Vuori, J. 2003. Äitiyden ainekset. Teoksessa H. Forsberg & R. Nätkin (toim.). Perhemurroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Yliopistopaino.

Sähköinen julkaisu

Eduskunta 2009. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+131/2009&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD>. Luettu 16.9.2009.

Eräranta, K. 2006. Isyys, perhe ja yhteiskunnallinen hallinta: hoivaa vai tasa-arvoa?

WWW -dokumentti. Saatavissa: <http://elektra.helsinki.fi/se/s/0038-1640/43/4/isyysper.pdf>. Luettu 9.2.2009.

Kela 2005. Kelan perhe-etuustilasto 2004. Helsinki: Kansaneläkelaitos, tilastoryhmä.

WWW -dokumentti. Saatavissa:

[http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Perhe_04_pdf/\\$File/Perhe_04.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Perhe_04_pdf/$File/Perhe_04.pdf?OpenElement). Luettu 16.9.2009.

Kela 2009a. Lapsiperheelle. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/110701111752EH?OpenDocument>. Luettu 25.8.2009. Päivitetty 1.4.2009.

Kela 2009b. Äitiysraha. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160701134915EH?OpenDocument>. Luettu 24.8.2009. Päivitetty 6.8.2009.

Kela 2009c. Äitiysavustus. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120701141115EH?OpenDocument>. Luettu 24.8.2009. Päivitetty 26.1.2009.

Kela 2009d. Isyysraha isyysvapaan ajalta. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/120701121608EH?OpenDocument>. Luettu 24.8.2009. Päivitetty 3.7.2009.

Kela 2009e. Isäkuukausi. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160404102920MH?OpenDocument>. Luettu 24.8.2009. Päivitetty 3.7.2009.

Kela 2009f. Isyysrahan määrä. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/100209145154HL?OpenDocument>. Luettu 24.8.2009. Päivitetty 3.7.2009.

Kela 2009g. Lastenhoidon tuet. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/210202103059EH?OpenDocument>. Luettu 25.8.2009. Päivitetty 29.7.2009.

Kela 2009h. Osittainen hoitoraha ja hoitovapaa. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/150802084946MH?OpenDocument>. Luettu 25.8.2009. Päivitetty 29.7.2009.

Kela 2009i. Kotihoidon tuki. WWW -dokumentti. Saatavissa:

<http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/170701122305EH?OpenDocument>. Luettu 25.8.2009. Päivitetty 3.7.2009.

Kela 2009j. Yksityisen hoidon tuki. WWW -dokumentti. Saatavissa: <http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/170701124416EH?OpenDocument>. Luettu 25.8.2009. Päivitetty 3.7.2009.

Kela 2009k. Muistilista lapsen syntyessä ja kasvaessa. WWW -dokumentti. Saatavissa: <http://kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/010302083339EH>. Luettu 31.8.2009. Päivitetty 10.8.2009.

Kela 2009l. Kelan perhe-etuustilasto 2008. Helsinki: Kansaneläkelaitos, tilastoryhmä. WWW -dokumentti. Saatavissa: [http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/NET/070909090248AS/\\$File/Perhe_08.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/NET/070909090248AS/$File/Perhe_08.pdf?OpenElement). Luettu 16.9.2009.

Soprano Oyj. Isät perhevapaalle -projekti 2007-2008. WWW -dokumentti. Saatavissa: http://esrlomake.mol.fi/esrtiepa/kuvaus_S02227.html. Luettu 9.12.2008.

Sosiaali- ja terveysministeriö & Euroopan sosiaali- ja rakennerahasto a. WWW -dokumentti. Saatavissa: www.isyys.net. Luettu 9.12.2008.

Sosiaali- ja terveysministeriö & Euroopan sosiaali- ja rakennerahasto b. WWW -dokumentti. Saatavissa: <http://www.isyys.net/articles/290/>. Luettu 17.9.2009.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2008. STM ja työmarkkinajärjestöt kampanjoimaan perhevapaiden puolesta. WWW -dokumentti. Saatavissa: <http://www.stm.fi/Resource.phx/hankk/hankk/isyys/index.htx>. Luettu 9.12.2008.

Väestöliitto. 2004. Väestöpoliittinen ohjelma. Espoo: Frenckellin Kirjapaino Oy. WWW -dokumentti. Saatavissa: http://www.vaestoliitto.fi/mp/db/file_library/x/IMG/13591/file/vpohjelma_lopullinenpdf.pdf. Luettu 6.9.2009.

Artikkelit

Falck, M. 2009. Naisen raskausajasta tiedetään paljon. Miten sujuu isän odotusaika? *Vilperti* 2, 18, 40 - 42.

Heiniö, A. 2008. Isyyden onni. Kolme miestä kertoo, miten isyys muutti elämän. *Kauneus & terveys* 12, 127 - 129.

Höglund, S. 2008. Isäksi omalla tavalla. *Yhteishyvä* 11, 35.

Lapin Kansa. 2009. Isäkin haluaisi keskustella roolistaan. 16.8.2009.

Likitalo, A. 2008. Palava halu isäksi. *Kaksplus* 9, 41 - 42.

Rikama, A. 2008. Edessä ihmeellinen isyys. *Vauva* 3, 78.

Töllinen, A. Suunvuoro isällekin. *Helsingin Sanomat*. 1.9.2008.

Painamattomat

Bruun, S. 2009. Email susanna.bruun@kela.fi 22.9.2009.

Ekonen, A. & Järvelä, J. 2003. Isyys on kivempaa kuin luulin sen olevan. Selvitys nykypäivän isyydestä ja sen tukemisesta miesten omien kokemusten kautta. Keski - Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

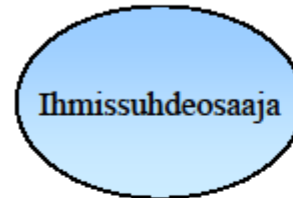
Televisio-ohjelmat

Lääkärit 2009. Amerikkalainen keskusteluohjelma. MTV3. Esitetty 17.6.2009.

A-Talk 2009. Toimittaja J. Andersson. Yleisradio Oy. TV1. Esitetty 19.2.2009.

Vanhemmuuden roolikartta ® Vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta

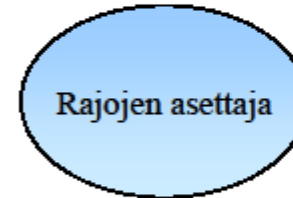
- arkielämän taitojen opettaja
- oikean ja väärän opettaja
- mallin antaja
- arvojen välittäjä
- tapojen opettaja
- perinteiden vaalija
- sosiaalisten taitojen opettaja
- kauneuden arvostaja

- keskustelija
- kuuntelija
- ristiriidoissa auttaja
- kannustaja
- tunteiden hyväksyjä
- anteeksiantaja/-pyytäjä
- itsenäisyyden tukija
- tasapuolisuuden toteuttaja
- perheen ja lapsen ihmissuhteiden vaalija

Lapsen tarpeet eri
kehitysvaiheissa

- itsensä rakastaja
- hellyyden antaja
- lohduttaja
- myötäeläjä
- suojelija
- hyväksyjä
- hyvän huomaaja

- fyysisen koskemattomuuden takaaja
- turvallisuuden luoja
- sääntöjen ja sopimusten noudattaja ja valvoja
- ein-sanoja
- vuorokausirytmistä huolehtija
- omien rajojensa asettaja

- ruoan antaja
- vaatettaja
- virikkeiden antaja
- levon turvaaja
- rahan käyttäjä
- puhtaudesta huolehtija
- ympäristöstä huolehtija
- sairaudenhoitaja
- ulkoiluttaja

Hei!

”Sinä sait lapsen. Nyt on lapsesi vuoro saada sinut!”

Neuvolatyön kehittämiseksi ja isänäkökulman esille tuomiseksi, olemme päättäneet tutkia isyyttä. Nyt sinulla on mahdollisuus vaikuttaa ja kehittää neuvola- ja perhetyötä isälähtöisempään suuntaan.

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulusta Kokkolan yksiköstä. Teemme opinnäytetyötä aiheesta ”Isyys isän silmin”, yhteistyössä Kokkolan neuvolan kanssa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada isän näkökulmaa esille.

Toivomme Teidän vastaavan kyselylomakkeeseemme. Vastaathan jokaiseen kysymykseen, sillä opinnäytetyömme kannalta vastauksesi on meille äärimmäisen tärkeä. Henkilöllisyytesi ei tule missään tutkimusvaiheessa esille ja vastauksesi näkevät vain opinnäytetyön tekijät. Vastattuasi laitathan kyselylomakkeen sille varattuun kirjekuoreen. Allekirjoittaneet hakevat suljetut kirjekuoret neuvolasta. Vastausaikaa on 23. huhtikuuta 2009 asti.

Opinnäytetyömme ohjaava opettaja on kasvatustieteen kandidaatti Juha Pekola ja työelämänohjaaja terveydenhoitaja Seija Ritamäki.

Opinnäytetyömme valmistuu joulukuksi 2009.

Jos kysymyksiä ilmenee, Voitte ottaa yhteyttä meihin.

KIITOS! Vastauksenne ovat meille tärkeitä.

Talvisin terveisin,

Anu Kosola & Kristiina Hakkarainen

KYSELYLOMAKE

1. Mikä on mieleenpainuvuin kokemuksesi raskausaikana?

2. Oletko ollut mukana lapsesi / lapsiesi synnytyksessä?

Kyllä kaikissa synnytyksissä

Vain osassa synnytyksistä

En missään synnytyksistä

3. A) Jos vastasit kysymykseen numero kaksi KYLLÄ KAIKISSA SYNNYTYKSISSÄ, niin minkälaisia tunteita synnytykseen osallistuminen sinussa herätti?

B) Jos vastasit kysymykseen numero kaksi VAIN OSASSA SYNNYTYKSISTÄ, niin perustele päätöksesi olla menemättä synnytykseen mukaan?

C) Jos vastasit kysymykseen numero kaksi EN MISSÄÄN SYNNYTYKSISTÄ, niin perustele valintasi.

4. Oletko ollut mukana lapsesi / lapsiesi neuvolakäynnillä/neuvolakäynneillä?

Kyllä

Miten koit, että sinuun suhtauduttiin neuvolakäynnillä/neuvolakäynneillä?

En

Perustele vastauksesi

5. Antaako elämäkumppanisi sinulle tarpeeksi vastuuta isänä? Vastaathan jokaiseen vaihtoehtoon laittamalla rastin (x) Teille parhaiten sopivan kuvauksen kohdalle.

Vaihtoehdot	Riittävästi	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan
Syöttäminen				
Kylvettäminen				
Vaipanvaihdot				
Ulkoilu				
Kasvatusvastuu				

Muu, missä?

Miten koet vastuun saamisen? Perustele.

6. Tarjoudutko hoitamaan lastasi/lapsiasi itse?

Kyllä Ei

Jos vastasit KYLLÄ, niin minkälaisissa asioissa? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Perushoito

Leikkiminen

Ulkoilu

Muu, missä?

7. A) Minkälaista tukea saat isyyteesi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Aineellista tukea (tavarat, vaatteet)

Kelan rahallista tukea

Sosiaalista tukea (perhe, ystävät)

Vertaistukea (muut isät)

Muuta, mitä?

En mitään tukea

B) Laita 7 A-kohdassa olevista vaihtoehdoista sinulle kolme tärkeintä asiaa tärkeysjärjestykseen.

Tärkein _____

Toiseksi tärkein _____

Kolmanneksi tärkein _____

C) Miten neuvola voisi tukea isyyttäsi? Esim. isä-lapsiryhmät, isien omat neuvolakäynnit, isien huomioiminen

8. Mitkä näistä kuvailevat parhaiten sinua, ja mitkä elämäkumppaniasi: Elämän opettaja, Rakkauden antaja, Huoltaja, Rajojen asettaja, Ihmissuhdeosaaja? Perustele valintasi.

9. Käytkö erilaisissa ajanviettohetkissä lapsesi / lapsiesi kanssa ilman, että elämäkumppani on mukana?

	KYLLÄ	EN
Vauvainti	—	—
Puistohetket	—	—
Isä-lapsi-kerhot	—	—
Musiikkileikkikoulut	—	—
Harrastukset	—	—

Muu, mis-
sä? _____

Jos vastasit kaikkiin kohtiin EN, siirry suoraan kysymykseen numero YKSITOISTA

10. Miten koet muiden kuin elämäkumppanisi suhtautuvan sinun ja lapsesi / lapsiesi kahdenkeskisiin ajanviettohetkiin kodin ulkopuolella?

11. Hyödynnätkö / aiotko hyödyntää hoitovapaan?

Tässä kysymyksessä hoitovapaalla emme tarkoita isyysvapaata, isäkuukautta emmekä vanhempainvapaata.

Jos vastaat vaihtoehdon ”En ole ajatellut asiaa” tai ”En hyödynnä”, siirry suoraan kysymykseen numero neljätoista.

Olen hyödyntänyt

Hyödynnän parhaillaan

Tulen tulevaisuudessa hyödyntämään

En ole ajatellut asiaa

En hyödynnä

12. Miksi valitsit / tulet valitsemaan hoitovapaan? Esim. Halusit lapsen kanssa enemmän aikaa, Halusit irti töistä, Olet työtön, Olet lomautettu.

13. Miten työnantajasi suhtautui / suhtautuu hoitovapaasi pitämiseen?

14. Onko arvojärjestyksesi muuttunut lapsen / lapsiesi syntymän jälkeen?

Kyllä Ei

Miten?

15. Mitä arvoja ja tapoja haluat opettaa lapsellesi / lapsillesi?

16. Miten koit isyyden ennen ja jälkeen lapsesi / lapsiesi syntymän?

17. Isyyden paras anti?

18. Vapaa sana

KIITOS AJASTANNE!

Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

16.02.2009

Terveystie 1

67200 Kokkola

Kokkolan terveyskeskuksen avohoidon ylihoitaja Hannele Tikkakoski- Alvarez

Opiskelemme Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulussa Sosiaali- ja terveystieteiden yksikössä Sosiaalialan koulutusohjelmassa. Valmistumme joulukuussa 2009 sosionomeiksi (AMK). Opintoihimme kuuluu 15 opintopisteen laajuinen opinnäytetyön tekeminen.

Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on käsitellä isyyttä isän näkökulmasta. Tutkimme isyyden ilmiötä isän kokemana. Tutkimuksemme tavoitteena on hyödyntää tutkimuskyselymme tuloksia perhetyössä. Tavoitteena on siis saada työvälineitä isien kanssa työskentelemiseen ja ymmärtää naisena isyyttä. Tutkimuksemme aineiston keräämme kyselylomakkeella, jotka terveydenhoitaja Ritamäki postittaa tutkimuksen kohderyhmälle.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii kasvatustieteen kandidaatti Juha Pekola ja työelämän ohjaajana Kokkolan neuvolasta terveydenhoitaja Seija Ritamäki.

Pyydämme tutkimuslupaa opinnäytetyömme tekemiseen ja aineiston keräämiseen kyselylomakkeiden avulla. Tiedot on tarkoitus kerätä keväällä 2009. Työ valmistuu jouluna 2009.

Lopuksi haluamme vielä kysyä kyselylomakkeiden postitus- ja tulostusku-
luista. Olisitteko valmis osallistumaan näihin kuluihin? Ajatuksenamme on
postittaa kysely viidellekymmenelle isälle.

Kokkolassa 16.02.2009

Ystävällisesti Sosionomiopiskelijat

Kristiina Hakkarainen & Anu Kosola

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Kokkolan terveyskeskus

Vastuhenkilö organisaatiossa Hannele Tikka Koski - Alvarez

Tutkimusluvan anoja(t) Kristina Hakkarainen Anu Kosola

Osoite

Puhelin

Sähköpostiosoite

Tutkimuksen nimi "Isyys isän silmin"

Tutkimuksen tarkoitus Tarkoituksena on käsitellä isyyttä isän näkökulmasta. Tutkimme isyyden ilmiötä isän kokemana.

Tutkimuksen kohderyh 0-3 vuotiaiden lasten biologiset isät. (n. 50kpl)

Aineiston keruun arvioitu ajankohta maaliskuu-09 - huhtikuu -09

Tutkimusmenetelmä Kyselylomake

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 10 / 2 20 09

Tutkimuksen ohjaaja Juha Pekola Anne Järvelä
Juha Pekola Anne Järvelä

Lupa myönnetään

paikka _____ aika _____ / _____ 20 _____

anomuksen mukaisesti muutosehdotuksin hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus Hannele Tikka Koski - Alvarez

LIITTEET Tutkimussuunnitelma
 Kysely/haastattelulomake
 Muut liitteet, mitkä opinnäytetyösopimus, tutkimuslupa - anomus

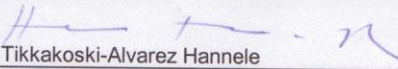
KOKKOLAN KAUPUNKI
Terveyspalvelut

Viranhaltija ja virka-asema
Tikkakoski-Alvarez Hannele
Hoitotyön johtaja

PÄÄTÖS
Yleinen päätös

Päivämäärä / pykälä
03.03.2009 / § 2
00/150

LIITE 4/3

Asia	Hakkarainen Kristiina, Kosola Anu, 3.3.2009 Tutkimusluvan myöntäminen	
Päätös ja sen perustelut	Hyväksytään Myönnetään tutkimuslupa tutkimukseen: "Isyys isän silmin". Tutkimus on kyselytutkimus.	
Allekirjoitus	Hoitotyön johtaja	 Tikkakoski-Alvarez Hannele
Oikaisuvaatimus-oikeus	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianomainen) sekä kunnan jäsen.	
Oikaisuvaatimusviranomainen	Sosiaali- ja terveyslautakunta	
Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenten katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettamisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.	
Oikaisuvaatimuksen sisältö ja toimittaminen	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.	
Päätöksen nähtäväksi asettaminen	Päivämäärä 17.3.09	
Tiedoksianto asianosaiselle	☒ Lähetetty tiedoksi kirjeellä Annettu postin kuljetettavaksi, pvm / tiedoksiantaja 6.3.09 Mryga-d	Asianosainen
	☐ Luovutettu asianosaiselle Paikka, pvm	Asianosainen
	Tiedoksiantajan allekirjoitus ja virka-asema	Vastaanottajan allekirjoitus
	☐ Muulla tavoin, miten	
Lisätietoja		
Liitteet		
Sisäinen jakelu		

Käyntiosoite / Postadress:
PL 43 / PB 43
67101 KOKKOLA / KARLEBY

Käyntiosoite / Besöksadress:
Kaupungintalo / Stadshuset
Kauppatori 1 / Salutorget 1

Puhelin / Telefon:
(06) 828 9111
Fax: (06) 8289 389

S-posti / E-post:
etunimi.sukunimi@kokkola.fi
fornamn.efternamn@kokkola.fi

Internet:
www.kokkola.fi

